

Torsdagen den
3 juni 1976

Torsdagen den 3 juni

Kl. 19.30

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Förhandlingarna leddes till en början av fru tredje vice talmannen.

§ 1 Den ekonomiska politiken m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om finansutskottets betänkande 1975/76:40 och skatteutskottets betänkande 1975/76:67.

Herr FÄLLDIN (c) kort genmäle:

Fru talman! Finansministern överraskade oss litet genom att återkomma i debatten sedan statsministern övertagit den. Finansministern opponerar därvid mot mitt påstående att regeringen lagt om den ekonomiska politiken i riktning mot mittens förslag. Men, herr finansminister, detta torde inte vara möjligt att bestrida.

Alla är ju ense om att den konjunkturedgång som västvärlden är på väg ut ur nu är den svåraste och djupaste som vi varit med om sedan 1930-talets kris. Eftersom vi denna gång har klarat oss bättre än vi gjorde vid konjunkturedgången 1971–1972 i vad gäller sysselsättningen och i övrigt – jag hänvisar till den lista som statsministern återopade för att bevisa detta – måste rimligtvis politiken denna gång ha varit en annan än den var 1971–1972. Hävdar möjligen finansministern att ni har fört samma politik? I så fall måste det vara andra faktorer än de politiska som har påverkat de resultat som ni pekar på. Finansministern får lov att bestämma sig i detta avseende.

Finansministern kom också in på frågan om skatterna, och han var litet förtretad över att jag pekat på att vi år efter år haft provisorier. Han sade att vi, om vi får ansvaret för detta, kommer att finna att skattesystemet måste göras om. Jag betvivlar inte att man måste se över skattesystemet då och då, men att ha en sådan ordning att man årligen ändrar det kan inte vara rimligt. Finansministern resonerar som om skatteutredningen inte skulle komma fram till någonting och hänvisar bl. a. till att det säkert kommer att bli många reservationer. Är det möjligen så att finansministern ännu inte har kommit över att denna skatteutredning begärdes och tillsattes efter krav från en riksdagsmajoritet mot regeringens vilja? Är det detta som ligger bakom finansministerns resonemang, och är det detta som gör att skatteutredningen ännu inte kunnat redovisa några färdiga resultat?

Indexregleringen gör finansministern och andra stort nummer av. Låt mig fråga finansministern: Om finansministern och jag är ense om att ett visst skatteuttag är det riktiga i dagens penningvärde, är det då inte

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

det riktiga också i ett annat penningvärde – om nu ingenting annat har hänt än att penningvärdet har försämrats? Vi får väl ändå vänta med att ändra skatteuttaget tills andra faktorer än penningvärdelförsämringen ger oss anledning till det. Detta tror jag är en rätt rimlig utgångspunkt.

Jag hoppas vidare att finansministern av misstag felciterade mig när han sade att jag påstod att regeringen verkar för marksocialisering och förstatligande av viktiga delar av industrin. Jag upprepar vad som står i det manuskript som jag hade och som jag bevisligen läste ur. Jag sade att mot de krafter inom partiet som fortfarande verkar för en traditionell reformistisk politik står inflytelserika grupper som kräver en mera dogmatisk politik med bl. a. omfattande marksocialiseringar och förstatligande av viktiga delar av industrin. Detta lär vara ostridigt! Man kan givetvis säga att det blir så för alla partier när vi har en fri debatt och mening står mot mening, det vill jag inte förneka. Men att jag tillåtit mig att ta upp detta beror på att det inte bara är inom någon enstaka arbetarkommun som sådana krav drivs.

När jag talar om att det är inflytelserika grupper som kräver en mer dogmatisk politik med omfattande marksocialiseringar och förstatligande av viktiga delar av industrin, tänker jag på att ni som parti tillsammans med LO har undertecknat ett politiskt manifest som skall vara vägledande för väljarna i detta val. En av undertecknarna till detta manifest är Gunnar Nilsson, LO:s ordförande. Denne Gunnar Nilsson står nu som socialdemokraternas första namn i Stockholms län. Och han har, såvitt jag vet, inte opponerat mot de här signalerna ifrån LO om omfattande marksocialiseringar. Om dessa genomförs skulle det, såvitt jag begriper, leda till att vi fick två markägarkategorier i landet: staten och de stora bolagen, eftersom bolagen inte råkar ut för några arvskiften; det var ju vid generationsskiftena som marksocialiseringen skall ske.

Gunnar Nilsson står också för en typ av löntagarfonder som – ingen lär kunna bestrida det – om de genomförs kommer att leda till den hårdaste maktkoncentration som vi någonsin har upplevt här i landet.

Mot sådana här tendenser, mot en fortsatt maktkoncentration, står centerns politik för ett decentraliserat samhälle.

Herr BOHMAN (m) kort genmäle:

Fru talman! Jag vill först tacka finansministern för att han genom att gå in i debatten gav mig detta tillfälle att återkomma. Statsministern har den i mitt tycke ytterligt ojusta vanan att, som det brukar heta, ta itu med mig först när han vet att jag icke har rätt till genmäle. Och så var det också i dag. Han passade på att ösa ur sig beskyllningar mot mig för att "brutalisera" debatten.

I sak försökte statsministern krypa ur den debatt jag tagit upp om partistyrelseuttalandet att vi steg för steg är på väg bort från blandekonomin, den må sedan betecknas som utpräglad eller ej. Statsministern förklarade nu som tidigare nedlåtande, att det ju bara var det lilla obetydliga Sibbhult – tydligen någon mindervärdig del av arbetarrörelsen

– som motionerat i ärendet, att kongressstrycket omfattade 1 5000 sidor – så sent som i måndags var det 2 000 sidor – och att kongressbeslutet i största allmänhet inte är så mycket att bry sig om. Och han gjorde gällande att det strängt taget var fråga om en felskrivning. Det skulle ha stått avskaffande av privatkapitalismen i stället för blandekonomin.

Nu är det inte så. För det första fanns det åtskilliga arbetarkommuner, inte bara Sibbhult, som krävde blandekonomin avskaffande – bl. a. Skövde som begär "att den nuvarande s. k. blandekonomin ersätts av socialistisk ekonomi, där den ekonomiska demokratin ingår som styrmedel i en företagsdemokrati". För det andra inleds det partistyrrelseyttrande som jag återgett faktiskt med följande ord: "Partistyrelsen vill i samband med besvarandet av motionerna något beröra sin principiella syn på frågan om vidgad planering och kontroll av näringslivets utveckling." Och denna principiella syn, som partistyrelsen redovisar, slutar med den av mig citerade, och av Palme med sådan indignation dementerade satsen om blandekonomin successiva avskaffande. Som bortförklaring var herr Palmes dementi ovanligt usel.

Men det var inte för att bråka med herr Palme som jag tog upp detta, han är ju inte här nu så det kanske inte är riktigt juste att argumentera, utan det var för att frågan också angår finansministern; partistyrelseledamoten Gunnar Sträng. Jag skulle gärna vilja fråga Gunnar Sträng i egenskap av ledamot i partistyrelsen: Hur går det egentligen till när man fattar beslut inom partistyrelsen i sådana här väldigt viktiga principfrågor? Brukar partistyrelsen mena vad den säger, eller brukar den inte mena vad den säger?

Och tycker verkligen finansministern att det kan vara ett uttryck för ohederlighet – det var ju det ordet som herr Palme använde – när jag ordagrant citerar vad partistyrelsen har sagt i ett principiellt viktigt och av den socialdemokratiska partikongressen sedan godkänt uttalande?

Så en annan fråga: Har finansminister Sträng blivit tillfrågad innan statsministern bestämde sig för att gå ut och desavouera partistyrelsen och att sätta sig på kongressen? Jag bara frågar. Jag tycker det skulle vara intressant att få ett svar på det.

Vidare frågade Gunnar Sträng mig varför det skulle vara en borgerlig regering 1973, som jag tyckte det skulle vara. Ja, först och främst utgör kommunisterna naturligtvis inget alternativ. För mig är de enda alternativ som då stod mot varandra – och som fortfarande står mot varandra – antingen en socialdemokratisk regering eller en borgerlig trepartiregering. Och det sistnämnda alternativet, en borgerlig trepartisamverkan, hade i valet fått 19 mandat mer än socialdemokraterna. Demokratiskt var det alternativet alltså betydligt starkare än det socialdemokratiska alternativet. Det är alldeles obestridligt. Och dessutom måste man väl betrakta själva valutslaget som ett misstroendevotum mot regeringspolitiken och mot regeringspartiet. Det var ju en allvarlig valförlust som regeringen drabbades av i 1973 års val.

Självfallet är jag medveten om att det kunde vara svårt för en sådan

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

regering att överleva och att ett nyval så småningom kanske skulle behöva tillgripas. Men det behövde ju inte vara mera nödvändigt med ett nyval än vad fallet skulle vara om en 19 mandat svagare socialdemokratisk regering levde vidare. Och när den socialdemokratiska regeringen kunde lotta sig igenom tre år, så skulle väl en borgerlig regering också ha kunnat lotta sig igenom tre år.

Men, som sagt, det är inte alls osannolikt att ett nyval hade varit en logisk konsekvens för att reda ut begreppen. Och jag har ju talat för nyval hela tiden efter 1973 års höstval.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Fru talman! Det är alldeles klart att Thorbjörn Fälldin och Gösta Bohman har rätt om näringspolitiken, när de pekar på utvecklingen inom det socialdemokratiska partiet. Se bara på läromedlen, där det var fråga om att i det nya partiprogrammet skriva in ett förstatligande. Eller se på läkemedlen. Där är det en något svagare formulering, men industriministern gjorde fullständigt klart i kongressdebatten att "det inte råder några delade meningar om riktpunkten". Det sade han till den som krävde ett förstatligande av den branschen.

Nu har man genom beslut satt in statliga representanter i företagens styrelser, vilket kommer att leda till en sammanvävning av ekonomisk och politisk maktelit. Och man vägrar ge besked i den mycket enkla principiella frågan om Meidnerfonderna: *Är det rimligt att en enda fond äger alla företag inom en bransch?* Där har man inte lämnat något klart svar. Det har i stället lämnats olika besked från olika personer inom socialdemokratien.

Sedan var detta med byråkratiseringen inte något problem – eller det var åtminstone ett felställt problem, sade finansministern före middagspausen. För när det gäller kammarrätterna skulle det egentligen bli mera folk där. Det var det viktiga. Javisst, det är precis som det är – vissa gånger betyder byråkratisering att det är för liten personal, och för att underlätta för människorna måste man bygga ut den delen av den ofentliga verksamheten.

Eller låt oss ta byråkratiseringen på taxeringssidan. Nu måste människorna komma in med sina synpunkter inom fem, sex eller åtta dagar, när det gäller en ifrågasatt avvikelse från deras deklarationer. Men myndigheterna själva tar oerhört lång tid på sig, upp till fyra år i kammarrätterna. En kammarrättsdomare sade så här i en tidning häromdagen: "Läget är mycket bekymmersamt. Vi har f. n. väntetider på upp till fyra år. Och det är de enskilda människorna som drabbas. Det har hänt att folk har ringt hit och gråtande frågat varför de måste vänta år efter år på ett beslut."

Denna debatt handlar alltså om enskilda människors möte med myndigheterna och med politikerna. Här handlar det om hur vi kan stärka enskilda människors rättssäkerhet och hjälpa dem som hårdast får känna på någon sorts byråkratisk okänslighet. Jag tror det var en socialreporter

i Afionbladet som för några dagar sedan skrev att det inte skall behöva vara så att just människor som av en eller annan anledning handikappats måste visa mera styrka och framåtanda för att få rätt.

Det handlar om människor som får obegripliga besked från myndigheterna och som inte vet hur de skall bära sig åt.

Det handlar om att motverka en utstampning av mindre företag så att inte makten alltmer kommer att koncentreras till investmentbolag och stora privata och statliga bolag.

Statsministern sade tidigare i debatten: Jag *pratar* ofta om det här med byråkratisering. Ja, det är bra att han pratar om det, men han borde handla någon gång också. Är man statsminister räcker det inte med att prata.

En socialdemokratisk tidning, som heter Arbetarbladet, har sagt om socialdemokratin, sitt eget parti: "Alltför många har i stället råkat ramla in i ett försvar för en onödigt byråkratisk hantering, kommit att framstå som mera skoningslösa än mänskliga, viftat bort skatteproblem som om det bara är frågor som rör miljonärer eller skumma företagare." Det är alltså Arbetarbladets beskrivning – jag skulle knappast använda så starka ord.

Det är ett problem med makthavande i regeringen. Omedelbart som det uppstår en oro ute bland människorna viftar ni undan den med att säga att det är miljonärernas problem, eller någonting annat sådant.

Ni viftade undan våra krav på närdemokrati när de fördes fram redan i slutet av 1960-talet och sade att det var "fel debatt". Ni slog ihop kommunerna med en väldig fart – det gick bra. Men ni har tagit sju år på er att få fram en proposition om kommunal demokrati – den kom i förrgår. Det är dessutom en mycket dålig proposition, som avvisar förslag som skulle kunna förbättra kontakten mellan människor och politiker.

Ni har hela tiden motarbetat tanken att sprida makt från statliga organ till folkvalda landsting. Ute i kommunerna är det framför allt socialdemokraterna som viftar undan byalags och föreningars krav att få ta ett eget ansvar. Här i riksdagen har ni sagt nej till kravet på att olika grupper och föreningar skall få överklaga viktiga miljöbeslut. När det gäller den ökade säkerheten för enskilda människor inför förvaltningsdomstolar har ni varit rätt kallsinniga. Ni motsätter er offentliga utskottsutfrågningar. Först på allra senaste tiden har ni börjat inse att skolan är för hårt centralstyrd. Ni har avvisat kraven på ett husläkarsystem som skulle vara en mycket viktig decentraliseringsreform.

I fråga efter fråga samma bild: Ni är ganska kallsinniga till kraven på en decentralisering och till försöken att motverka en onödig byråkratisering av den offentliga sektorn.

På ett område – arbetsrättens – har ni verkligen varit med om en reform som kommer att innebära en decentralisering och spridning av inflytandet till många fler människor. Men på andra områden är ni icke intresserade av att sprida makten och minska byråkratiseringen. I programskrifter och proklamationer talar ni för att fler beslut inom närings-

livet skall läggas i händerna på regeringen och centrala ämbetsverk.

Det är alltså naturligt för socialdemokratien att vifta bort problem om byråkratisering och centralstyrning, medan vi liberaler tar sådana risker på allvar och försöker möta dem.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Jag vill komma in på en del litet mera allvarliga ting. Men de tre senaste inläggen skall väl inte stå alldeles oemotsagda.

Herr Fälldin gör gällande att han nu ser en klar orientering mot mittenpolitiken. Jag får väl av det dra slutsatsen att han menar att socialdemokratien efter påverkan från hans sida skulle ha blivit mera intresserad av en aktiv sysselsättningspolitik än den traditionellt varit. Det är ju att vända upp och ned på alla begrepp.

Jag har den mycket bestämda uppfattningen att man inte åstadkommer någon sysselsättningspolitik genom att ropa på 100 000 nya jobb. Man gör det inte heller genom att ropa på 400 000 nya jobb. Man gör det endast genom ett medvetet, inträngande och aktivt arbete med målsättningen att varje människa som vill arbeta också skall ha chansen att få ett arbete – med alla de svårigheter som finns att realisera det programmet. Jag har tidigare i dag talat om det snabba utbudet som vi fick, av skäl som jag också anförde, när kvinnorna gjorde entré på arbetsmarknaden, den ortsbundenhet som finns hos den arbetslediga arbetskraften och möjligheterna till sysselsättning på den egna orten. Man kommanderar inte fram detta – det är ett långt och strävsamt arbete. Vi har lyckats med det arbetet som exekutiv myndighet, nämligen på regeringssidan. Det har naturligtvis ingenting att göra med den tankegång som herr Fälldin för fram, att vi har orienterat oss mot låt oss säga mittens arbetsmarknadspolitik.

Jag har ett par gånger försökt tala om att vi naturligtvis inte skulle ha vågat oss på den djärva satsningen med en utlandsupplåning på ca 15 miljarder kronor och ett underskott i bytesbalansen på ca 6 miljarder kronor om vi inte hade haft ett hyggligt utgångsläge, som vi skaffade oss under åren 1971, 1972 och 1973. År 1971 började med en klar nedgång i valutakassan och ett klart underskott i valutareseven. Vi bättrade på detta under åren 1971–1973 och har utan alltför stora risker för framtiden kunnat satsa hårdare under de senaste åren. Det är den enkla förklaringen. Det finns runt om i världen nationer som naturligtvis lika gärna som herr Fälldin och jag vill åstadkomma ökad sysselsättning men som har stoppats av det obönhörliga faktum att de har varit totalt utarmade i fråga om möjligheterna att hävda sig i den internationella handeln och följaktligen har blivit tvingade att slå av på efterfrågan inom det egna landet, även om det har inneburit en viss arbetslöshet. Vi har sluppit undan detta.

Sedan vill jag säga till herr Fälldin att vi får ju nöjet att se Gunnar Nilsson i riksdagen i höst, och det går då bra att ställa frågorna till honom. Han är säkerligen karl att själv svara för sig, och jag behöver inte svara

för honom nu.

Herr Bohman tog upp frågan ifall partiet verkligen står för sitt program och sina kongressbeslut. Detta är, herr Bohman, en mycket enkel fråga. Även ett program eller ett kongressbeslut, hur bastant det än är utformat, kan i den praktiska hanteringen behöva ta längre tid för att realiseras och modifieras. Vi är inga bokstavsträlar. Skulle den beslutande instansen, kongressen, ogilla vårt handlande ställs vi till ansvar. Vi får stå till svars inför kongressen varje gång den inkallas. Den granskar vad den ansvariga partistyrelsen har gjort. Ogillar den det och betraktar den partistyrelsens underlåtenhet på ett eller annat område som tillräckligt graverande, blir partistyrelsens ledamöter ersatta med andra. Så enkelt är det. Gör inte större väsen av detta än nödvändigt! Vi tog ett kongressbeslut, jag vill minnas det var 1957, om att vi skulle vara uppe i 1 % av bruttonationalprodukten i u-hjälp på en relativt kort tid. Vi fick ta 10–15 år på oss innan vi orkade dit. Och vi fick absolution från kongressen när den hade hört våra argument för varför det hade dröjt så länge. Så går det ju till.

Herr Ahlmark tog som jämförelse att den enskilde deklaranten får åtta dagar på sig medan skattemyndigheterna tar fyra år på sig för att lösa en tvist. Han talar här om frågor som han tydligen är fasligt illa informerad om. Deklarationsmaterialet – och det är ett miljonexemplarsmaterial, det är fyra fem miljoner deklarationer som skall granskas – skall vara färdigbehandlat i den första instansen till den 1 juli. Då finns det inte stora möjligheter för varje enskild deklarant att efter anmodan fundera över och diskutera eventuella avvikelser. Ogillar han beslutet, har han besvärsmöjlighet, och då provas deklarationen så noggrant som sker i vår nation, och då kan det ta längre tid än de åtta dagar som herr Ahlmark talar om. Man kan alltså inte föra debatten på det sättet som herr Ahlmark gör.

Sedan skall jag, fru talman, återgå till de litet allvarligare tingen.

Herr Bohman sade i sitt tidigare inlägg: Varför gör inte regeringen några extra ansträngningar för att stoppa inflationen? Vad menar herr Bohman med det? Skall vi tillämpa herr Hermanssons idé och genomföra ett allmänt prisstopp? Nej, säger säkerligen herr Bohman. Skall vi politiskt reglera löne marknaden för att inte få en för kraftig kostnadsutveckling med åtföljande prisstegring? Nej, kommer herr Bohman att säga. Skall vi ha en ökad arbetslöshet? Tveklöst är det på det sättet att en ökad arbetslöshet tar ner inflationen. Det blir mindre efterfrågan. Det blir mindre pengar i rörelse. Det blir svårare att höja priserna. Man kan vinna några procent den vägen. Jag utgår från att herr Bohman avvisar även den tanken.

Herr Bohman kanske säger: Vi skall ha skattesänkningar och vi skall spara på offentliga utgifter. Vilka har presterat den skattehöjning som svenska folket fått inregistrera under 1970-talet? I allt väsentligt är det ju våra kommuner och landsting, för de har behövt pengarna till sin expansion. Jag talade just med representanter för ett par av dem under

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

middagspausen och fick det ytterligare bekräftat. Vår strävan har varit att hålla igen kommuner och landsting i deras utdebiteringshöjningsambition. Tala med dem. Det finns ju också kommuner och landsting som är borgerligt styrda. Inte märker vi något av ambitionerna att sänka skatten där, och jag vore den sista att anklaga dem för detta.

Då kan vi spara, säger herr Bohman. Ja, vi har sparkommittén, som riksdagen röstade igenom och som suttit några år. Än har den inte visat något resultat, och de resultat vi till äventyrs kan hoppas på tror jag kommer att bli mycket försiktiga. Herr Bohman har ju sin närmaste man, herr Burenstam Linder, i den kommittén. Och det har i varje fall inte till mig försports att han visat ens tillstymmelsen till den aktivitet i kommittén som han visar här i talarstolen när han kritiserar regeringen.

Regeringen har hemliga överläggningar med löntagarna, säger herr Bohman, och det ogillar han. Ja, jag vände mig den 12 januari till hela oppositionen och bad i ett TV-framförande om en samverkan för att ordna upp skattepolitik och lönepolitik. Sedan tävlade ni om att åka omkring i landet och i offentliga föredrag säga: Vi tänker inte träffa någon överenskommelse med regeringen i den här viktiga skattefrågan. Löntagarorganisationerna var klokare och förståndigare och mer ansvarsmedvetna. Vi kunde föra en förhandling med dem och ena oss om ett förslag som i dag har presenterats för riksdagen som regeringens och löntagarnas gemensamma skatteförslag för år 1977. Det är det förslag som Sveriges löntagare i LO och TCO och i regeringen är eniga om, och jag frågar: Var står oppositionen? Får vi veta det före valet? Skall ni ena er om ett skatteförslag eller skall ni ha tre stycken? Det skulle vara fasligt intressant att få ett svar på den frågan. Jag känner till svårigheterna för er att bli eniga om hur ett skattesänkingsförslag skall se ut, även om det är lätt att tala om att ni kan beställa det från regeringssidan.

Nu har ändå mitten varit så pass verklighetsnära att man sagt: Vi vill inte försvaga statsinkomsterna. Vill man inte det måste varje skattesänkning kompletteras med en motsvarande inkomstförstärkning. Var skall den tas? Man har också hela tiden frågan: Var skall skattesänkningen sättas in – i vilka inkomstlägen? Där har ni tre på den borgerliga sidan väsentligt skilda uppfattningar om var tyngden skall vara.

Herr FÄLLDIN (c) kort genmäle:

Fru talman! Det lönar sig väl inte att vi för trötan längre om i vilken utsträckning regeringen lagt om sin politik. Men det går inte att komma ifrån att ni inte kan ha fört samma politik och fått två så vitt skilda resultat. Om finansministern hävdar det, så hävdar han att politiken saknar betydelse och att det är andra omständigheter som leder till resultatet då man försöker bekämpa konjunkturen.

Jag får rådet att vänta med min fråga tills Gunnar Nilsson kommer att tillhöra denna kammare, så får jag svar. Men jag behöver ju inte vänta på att Gunnar Nilsson kommer till denna kammare för att få veta

vad han tycker. Det har han ju gett besked om.

Ni framhåller väldigt ofta LO:s kraftiga inflytande på den politik som socialdemokratin har fört, för och kommer att föra – ni återkommer ständigt till detta. Då kan ni ju inte gärna misstycka om jag ställer frågan: Vad är det väljarna egentligen har att rätta sig efter? Denna starka organisations främste företrädare reser krav på marksocialisering, reser krav på löntagarfonder enligt Meidners modell och reser andra dogmatiska krav och säger att det är angeläget att dessa genomförs. Då är det ju viktigt att socialdemokratin, som kräver att tre fristående partier skall redovisa en i alla avseenden samstämmig uppfattning, ger besked huruvida man ansluter sig till de krav som ställs av LO, denna mäktiga faktor inom vad ni kallar arbetarrörelsen.

Finansministern återkommer till skattesänkningen. Jag har givit besked om hur jag ser på den. Jag har sagt att det är slutresultatet av skatteomläggningen som är intressant för den skattskyldige. Därför är det fel att förespegla inkomsttagarna en kraftig statsskattesänkning utan att samtidigt tala om vilka konsekvenser det leder till i fråga om kommunalskatten. Det är klart utsagt från vår sida att man måste återställa vad inflationen har förstört, men vi kommer i det arbetet att studera nettoeffekten och inte göra omläggningar som bara flyttar skatten från en rad till en annan.

Herr BOHMAN (m) kort genmäle:

Fru talman! Det var ett intressant svar jag fick av herr Sträng på min fråga om beslutet om blandekonomin avskaffande. Tydligt är beslutet riktigt avfattat, och jag tycker att det var hedervärt att erkänna det. Något annat kan man väl knappast göra när man tagit del av beslutet. Men enligt herr Sträng kan det dröja innan beslutet genomförs, det kan modifieras osv., och dröjer det med åtgärderna så får partistyrelsen stå till svars inför kongressen. Men målsättningen är alltså alldeles klar. Det framgår också av herr Strängs svar att partistyrelsen tydligen inte hade blivit tillfrågad innan statsministern gick ut och gjorde sin egen tolkning av beslutets innebörd.

Finansministern frågade mig vad jag menar med extra insatser mot inflationen. Jag menar ett program mot inflationen, baserat på samordnade och integrerade åtgärder av olika slag och byggt på garantier för att löntagarna skall få en viss reell lönehöjning, garantier som alltså skall förverkligas i form av lämpligt utformade skattesänkningar. Såväl löntagare som arbetsgivare och näringsliv över huvud taget måste samordna sina åtgärder för att dämpa inflationen – helt går den naturligtvis aldrig att avskaffa.

Det var sådana tankar som låg bakom riksdagens beslut förra hösten att begära av regeringen att den skulle underställa riksdagen ett fullständigt genomarbetat program för hur inflationen skulle bekämpas. I stället fick vi Haga III-uppgörelsen, som regeringen är så stolt över. Att vi har avvisat den beror ju på att den står i strid med innehållet i det

riksdagsbeslut som det är fråga om. Riksdagsbeslutet byggde på regeringens upprepade löften om att nu skulle det äntligen bli en ordentlig skattereform så att vi skulle slippa de provisorier som Haga I och Haga II utgjorde och som visade sig vara nästan helt verkningslösa då det gällde att bekämpa inflationen. Vi ville inte vara med därför att regeringen struntade i riksdagens uttryckligen framförda krav på ett ordentligt program mot inflationen. Det är ju det som är sanningen.

Sedan skyller finansministern på kommunerna, men finansministern är väl helt medveten om att kommunerna i mycket stor utsträckning, – till 80 % – är fullständigt beroende av den politik som regeringen för. Kommunerna har handlingsfrihet till bara 20 %, och belysande är väl en uppgift som jag fick alldeles nyligen, nämligen att i ett landsting finns en femårsplan som bygger på att en skattehöjning på 2 kr. kan bli nödvändig. Men av dessa 2 kr. beror 1 krona och 50 öre på de aviserade och beslutade höjningar av arbetsgivar- och socialavgifter som vi har diskuterat här i kammaren och som följer av Haga III.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Fru talman! Finansministern sade att jag var fasligt illa informerad. Nej, det är på det viset att många människor måste vänta upp till fyra år, när de skall avvakta ett utslag i kammarrätterna. Då frågar jag: Är det rimligt med en sådan ordning? Många har betalat in de här pengarna, och de får alltså vänta i årtal för att få veta om de skall få rättelse eller ej. Det är ju de inom myndigheterna som själva är inblandade i denna process som klagat mest. De säger att detta är orimligt. "Det har hänt att folk har ringt hit och gråtande frågat, varför de måste vänta år efter år på ett beslut."

Om man tar den rättsliga instansen under kammarrätten, länsskatte-rätten, vet vi ju att ordföranden i en länsskatte rätt samtidigt skall vara tjänsteman på länsstyrelsen. Skatterätten är en bit av länsstyrelsen som också är ett statligt förvaltningsorgan i skatteärenden. Skatterätternas material tas fram av samma tjänstemän som företräder staten som part. Den enskilde upplever därför i skatteärenden, liksom hittills i ärenden om körkort, samma person och organ som både åklagare och domare. Enligt vår åsikt är detta en orimlig ordning. Den enskildes rättsskydd måste förstärkas genom en klar bodelning mellan förvaltning och rättsskipning.

När det gäller den allmänna skattefrågan är det alldeles klart att det behövs ett provisorium för 1977, som läget nu är. Vi noterar att marginalskatterna med regeringens förslag, som vi fick i går, blir oförändrat höga, eller högre för de flesta heltidsarbetande. Vi noterar också att ni vill lägga nya bördor även på de minsta enheterna i näringslivet i stället för att följa vårt förslag att befria från allmän arbetsgivaravgift vid högst fem anställda.

Det är uppenbart för alla att regeringens förslag till provisorium lämnar många skatteproblem olösta. Vi lovar väljarna att vi skall arbeta hårt

under den kommande mandatperioden för ett beslut om en mer varaktig skattereform som har två huvudinslag: för det första sänkning av marginalskatterna för de breda grupperna av inkomsttagare och för det andra ett inflationsskydd som säkrar den sänkningen. De här båda inslagen är nödvändiga, om vi skall få ett skattesystem som håller mer än något enstaka år.

Jag vill då fråga finansministern: Kan ni avge samma löfte för nästa mandatperiod, nämligen att arbeta för en mer varaktig skattereform som dels sänker marginalskatterna för de breda grupperna av inkomsttagare, dels inflationsskyddar den sänkningen?

Herr BURENSTAM LINDER (m) kort genmäle:

Fru talman! Jag tror att herr Sträng har en mycket dålig inblick i vad som händer och inte händer i besparingsutredningen. Den kännetecknas av en ganska anmärkningsvärd brist på intresse från snarast socialdemokratisk sida. Eftersom socialdemokraterna har majoriteten i denna utredning, tror jag det är fel att anklaga andra för att inte vara tillräckligt aktiva. Jag får påminna herr Sträng om att det tog lång tid innan han själv tillsatte utredningen efter det att riksdagen beslutat om den, och det tog lång tid innan den sammanträdde för första gången. Och jag upprepar att det, tvärt emot vad herr Sträng sade i sitt anförande, finns en ganska omfattande aktivitet på borgerligt håll.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Som den vänliga själ jag är vill jag alltid hjälpa folk till rätta om de har bekymmer. Jag skulle således vilja rekommendera herr Burenstam Linder att sätta sig ned och konkret utarbeta förslag till de besparingar som han anser är lämpliga att göra i den offentliga förvaltningen och presentera dem inför utredningen. Tas han emot av socialdemokraterna med alltför mycket olust finns det en fri press, där herr Burenstam Linder kan publicera sig och säga: Detta vill jag göra. Herr Burenstam Linder behöver inte alls vara så blygsam som han gav intryck av att vara under det senaste inlägget.

Jag skall fortsätta att debattera på detta litet underliga sätt: att snabbt försöka ge en kommentar till de tre senaste inläggen och sedan fullfölja vad jag egentligen hade för avsikt att säga.

Herr Fälldin frågar: Varför för man inte samma politik hela tiden? Om situationen är av visst slag vid ett tillfälle och annorlunda vid ett annat garanterar jag att den politiker inte blir gammal – som politiker – som då sätter skyggglappar för ögonen och vaddproppar i öronen och säger: Nu har jag bestämt mig, nu skall jag föra samma politik oavsett hur det ser ut.

Jag kan också säga till herr Fälldin: Om det reses radikala krav – och självfallet skall man göra det inom arbetarpartiet – finns en del inslag inom detta som är lämpliga och gångbara. Det finns andra inslag som inte är gångbara och som får mönstras ut. I sista hand är det regering

och partistyrrelse som gör den selektionen och den utmönstringen. Vad som sedermera redovisas i riksdagen är ett resultat av den sorteringen.

Herr Bohman talar rent allmänt om att regeringen borde ha samordnat alla ansträngningar för att komma till rätta med inflationen. Jag vill säga till honom: Alla regeringars arbete, runt om i världen, är ansträngningar för att komma till rätta med inflationen, men den där barnsliga övertron på några slags program som löser bekymren i en verklighet som ser ut som den gör är faktiskt herr Bohman litet för mycket till åren kommen för att innerst inne hysa.

Vad gäller den där ordentliga skattereformen kan jag anföra: Om nu samhället behöver sina inkomster – och det har i varje fall de övriga två borgerliga partiledarna ansett – är det hela tiden fråga om skilda vägar att ta ut inkomsterna. Att reducera marginals-katten och höja momsen är en möjlighet – med de effekter det får på priserna. Att reducera marginals-katterna och skattebördan för de lägst betalda – det är vad vi har hållit på med de senaste åren – och ersätta inkomstbortfallet med en social avgift eller en arbetsgivaravgift går också. Det finns över huvud taget inget annat att välja på.

Sedan skall jag, fru talman – jag har väl några minuter kvar – försöka avsluta det ideligen avbrutna inlägget.

Herr Bohman sade i sitt inlägg: Herr Sträng har varit ute och talat i Garphyttan på ett sätt som kanske var litet för fritt. Jag skall be att få tala om att jag aldrig har hållit något föredrag i Garphyttan. Jag har varit där och tittat på industrin och druckit kaffe med fackföreningens styrelse efteråt. Om det samtalet vid kaffebordet föranledde något slags tro på att jag skickat ut auktoriserade referat är det alldeles felaktigt. Jag har hållit föredrag på de flesta platser här i landet, dock icke i Garp-hyttan, herr Bohman.

När man sedan tar upp hela skatteproblemet har man på något underligt sätt fixerat vid just marginals-katteproblemen. Här stöter man alltid på den avgörande avvägningen och frågan: om man vill disponera ett visst antal miljarder för att sänka skatten, var skall man då sätta in skattesänkningen? Hitintills har vi försökt förena en marginals-kattesänkning med vad vi anser vara det mest angelägna, nämligen att sänka skatten för de människor i låginkomst-lägen som bäst behöver skattesänkningen. Den senaste uppgörelsen, som har presenterats i dag, innebär emellertid en marginals-kattesänkning för alla som tjänar under 50 000 kr. – och där ligger en mycket stor majoritet av Sveriges deklarerande och inkomsttagare. Där har man med skattereduktionen försökt förena intresset att ge dem som verkligen behöver det ett tillskott med en marginals-kattesänkning.

Jag lyssnade på en TV-debatt mellan statsministern och herr Bohman, där herr Bohman ideligen hänvisade till en artikel av professor Lodin. Jag har tagit fram det aktuella numret av Ekonomisk Debatt – herr Bohman talade om Ekonomisk Revy, men Ekonomisk Debatt är den enda tidskrift som professor Lodin har producerat sig i. Professor Lodin har

där skrivit en mycket intressant artikel på icke mindre än 20 sidor, och han är i stor utsträckning sakkunnig på området.

Det visar sig i Lodins egna jämförande tabeller, där han som utgångspunkter tar åren 1970 och 1976, att kommunalskatten var 21 kr. år 1970 och 25:75 kr. år 1976. Professor Lodin använder uttrycket "medelskatten", som i klarspråk är detsamma som hur mycket man betalar i skatt på sin årsinkomst, och det är ändå det mest väsentliga måttet. Denna medelskatt var för en 30 000-kronorsinkomst år 1970 31 %. Den är nu, 1976, 19 % i det inkomstläget. För en person som tjänar 50 000 kr. var medelskatten på inkomsten 40 % år 1970. Den är nu 32 %. För den som tjänar 75 000 kr. var medelskatten 46 % år 1970, och den är nu 43 %. Vid 100 000 kr. inkomst är skatten oförändrad, 51 %.

Jag har blivit ganska irriterad över att ni har lyckats få denna debatt att bli en steril och ensidig diskussion just om skatten på den sista tusenlappen. Det avgörande för varje människa är ändå hur mycket man får kvar av sin inkomst när man har betalat skatt. Det är ändå så att den som tjänar 50 000 kr., vilket i dag är en ganska hygglig inkomst för en löntagare, betalar en tredjedel härav till stat och kommun i skatt och disponerar två tredjedelar för egen räkning. Marginalskatten kan vara ett problem när det gäller övertidsarbete och för den som funderar över lönehöjningarna. Men det avgörande är ändå vad man får kvar av sin inkomst efter skatt.

Begreppet "socialismen" är väl, fru talman, ovanligt intressant, och jag skulle gärna diskutera det. Så mycket kan jag säga att utvecklingen runt om i världen med klar evidens visar att samhället måste ingripa i näringslivet på ett helt annat sätt än tidigare för att klara sysselsättningen och andra besvärliga problem för människorna. Om man kallar det "socialism" eller "reformism" spelar ingen roll – när vi kommer till saken är vi ju också här i riksdagen i stor utsträckning samstämmiga i uppfattningen om att ingripandena är erforderliga. Om staten tar hand om varvsindustrin eller skall bygga ut järnverket i Norrbotten, samlar vi upp till 80 % av rösterna i kammaren för dessa åtgärder. Man må sedan använda benämningen socialism hur mycket som helst, bara man i det avgörande skedet är på det klara med att åtgärden är nödvändig.

Jag är rädd, fru talman, att jag nu är inne på sista tampen av min taletid, men jag har faktiskt några ord att säga till herr Ahlmark. Han har ställt ett par frågor direkt till mig, bl. a. följande: Kommer ni att arbeta för marginalskattesänkning nästa valperiod? Vi kommer, herr Ahlmark, att arbeta för en skattesänkning för dem som bäst behöver den. Vi kommer att se på skatteproblemet i hela dess vidd och inte enbart på marginalskatten. Det utesluter självfallet inte att vissa marginalskattesänkningar kan bli aktuella, men vi är inte så ensidiga att vi bara stirrar på det. Vi studerar vilken effekt en skattesänkning får för folk i olika inkomstlägen. Man kan ändå ha 35 000 kr. i årsinkomst i dag och en marginalskatt som inte är högre än 36 % – således en ganska obetydlig marginalskatt.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Sedan kommer herr Ahlmark gång på gång tillbaka till läromedlen som den verkliga verifikationen på mitt partis socialiseringslusta. Förlåt mig, fru talman, men jag har nog inte möjlighet att komma tillbaka senare, och det vore rätt oförskämt mot herr Ahlmark om jag inte fick säga det som jag tänker säga nu.

Vi har ett skolväsende, fru talman, där skolan är socialiserad. Lärarna är socialiserade – därför att de är statsanställda – och betygsättningen är socialiserad, och skolgången är socialiserad tidsmässigt – eftersom allt ju beslutas centralt. Om då också böckerna, som barnen skall läsa, framställs på ett statligt förlag, är väl det ingenting att leva rövare om. Hitta på någonting annat, herr Ahlmark, om herr Ahlmark skall gå ut och skrämma folk med socialisering! Det här exemplet tar inte.

Fru tredje vice talmannen anmälde att herr Bohman anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr JOSEFSON (c):

Fru talman! När finansministern här gör jämförelser beträffande den direkta skatten mellan åren 1970 och 1975 måste jag ställa frågan: Varför talar inte finansministern samtidigt om den förändring som har skett beträffande kommunala beskattningar och den indirekta beskattningen, arbetsgivaravgifterna inräknade, under denna period?

Visserligen är det arbetsgivarna som betalar arbetsgivaravgifterna för sina anställda, men det är väl alldeles klart för alla – i denna kammare i varje fall – att detta får som följdverkan att vi i högre priser måste vara med om att betala dessa avgifter. Skall man ge en rättvisande bild av utvecklingen anser jag inte att man kan tala bara om skillnaden i den direkta skatten för dessa år, utan då måste man också ge en bild av hur den statliga direkta skatten har flyttats över till indirekt skatt, arbetsgivaravgift och höjda kommunalskatter.

Det var inte min avsikt att gå in på detta avsnitt av den ekonomiska debatten, men eftersom jag fick ordet omedelbart efter finansministerns uttalande har jag ändå velat göra denna kommentar.

I denna debatt – som nu har pågått i över tio timmar – har framtiden när det gäller den ekonomiska utvecklingen och utsikterna för den ekonomiska politiken diskuterats. Min avsikt är här att beröra en av de frågor som har behandlats i skatteutskottet, nämligen höjningen av investeringsavdraget. I det betänkande från skatteutskottet som samtidigt behandlas här har förslaget om höjning av investeringsavdraget från nuvarande 10 % till 25 % och motsvarande höjning av investeringsbidraget från 4 % till 10 % från den 1 mars till årets utgång tagits upp.

Riksdagen hade så sent som den 11 mars att ta ställning till en höjning av investeringsavdraget, då till 20 %, och motsvarande höjning av investeringsavdraget till 8 %. Förslaget byggde den gången på motioner från bl. a. centern och hade i skatteutskottet följts upp i en reservation av de icke-socialistiska partierna.

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Socialdemokraterna sade då nej, och med lottens hjälp avslogs reservationen. Det var enligt min uppfattning ett olyckligt beslut, eftersom det väl behövdes ytterligare åtgärder dels för att stimulera investeringar och därmed skapa ett bättre utgångsläge för vårt land i en kommande högkonjunktur, dels för att förbättra sysselsättningsmöjligheterna.

Socialdemokraterna och den socialdemokratiska regeringen kom också rätt snart underfund med att beslutet den 11 mars var felaktigt, och i slutet på april – en och en halv månad efter det förra beslutet – var de mogna att acceptera en höjning och framlägga förslag härom.

Givetvis skall man med tillfredsställelse se en motståndares förändring till det bättre, men samtidigt har jag full förståelse för den olust som många känner inför regeringens ryckiga ekonomiska politik. Att på detta sätt skifta ståndpunkt inom en tid av en och en halv månad leder till slumpartade och orättvisa konsekvenser i de enskilda fallen. Därmed rubbas också tilltron till skattesystemet som sådant och till statsmakternas ekonomisk-politiska åtgärder. Ett utslag av denna inställning utgör motionen 1975/76:2559, tillika ett gott exempel på hur många uppfattar regeringens vankelmod på denna punkt. Av rättviseskäl och för att skapa förtroende för riksdagens ställningstagande skulle jag gärna ha sett att de nu föreslagna åtgärderna hade fått gälla från den tidpunkt som föreslogs förra gången, nämligen från den 15 mars.

De föreslagna höjningarna av investeringsstimulanserna motiveras helt av konjunkturpolitiska skäl. Ingen kan hävda att en retroaktiv höjning av dessa har någon konjunkturpolitisk betydelse, någon stimulans effekt. För detta faktum har jag fått böja mig och acceptera att den 1 maj blir datum för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna, trots att jag ur rättvisesynpunkt har stor förståelse för motionärernas krav.

Utskottsledamöterna från centern, folkpartiet och moderaterna har också gett uttryck för liknande synpunkter som motivering för sitt ställningstagande till motionen 2559, vilket framgår av reservationen 2.

Centern och folkpartiet föreslog redan i januari en ökning av stimulansåtgärderna för investeringar i maskiner och inventarier. Som jag redan sagt avslogs detta förslag den 11 mars. Vi beklagar den fördröjning av investeringar som skett genom socialdemokraternas ställningstagande. När nu regeringen accepterat en ökning av stimulansåtgärderna och föreslår detta accepterar vi givetvis det. Men vi vidhåller också det tidigare kravet att det även för byggnadsinvesteringar bör utgå ett investeringsavdrag på 10 %, alternativt ett 4-procentigt investeringsbidrag.

För att stimulera byggnadsinvesteringar har åtgärder vidtagits för den offentliga sektorn, och genom frisläpp av investeringsfonder har också de större företagen fått sin del av stimulansåtgärderna. Men den stora sektorn där utanför har inte på något sätt fått del av dem. Också inom denna sektor är en utbyggnad av produktionsresurserna ytterst angelägen, och det kan inte finnas några skäl att ställa denna sektor helt utanför. De mindre företagens betydelse för den totala produktionen är stor, och därför bör inte stimulansåtgärder utformas så att vi helt utelämnar denna

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

sektor.

En investering i byggnader avsedda för produktion är också en bestående investering. Och i en situation med en dämpad konjunktur är det angeläget att utnyttja tillgängliga resurser för att skapa ett så gott utgångsläge som möjligt när konjunkturen vänder och exportmöjligheter och efterfrågan ökar.

I reservationen I föreslås i enlighet med den motivering jag framfört att det från den 1 maj till årets slut införs ett investeringsavdrag på 10 % för byggnadsinvestering, alternativt ett 4-procentigt investeringsbidrag.

Det samband som skatteutskottets betänkande har med finansutskottets framgång av den gemensamma överläggningen, men jag får, fru talman, återkomma med yrkanden senare.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Fru talman! Herr Josefson har mycket noga redogjort för vad de reservationer innebär som vi har fogat vid utskottsbetänkandet, och jag kan därför nöja mig med att instämma i vad han har sagt.

Det är bara att beklaga att ryckigheten i den politik som regeringen har fört har kommit att innebära sådana egendomligheter som att en person som har gjort en investering före den 1 maj får ett 10-procentigt avdrag, medan den som har gjort investeringen efter den 1 maj kommer att få ett 25-procentigt avdrag. Det är klart att en sådan ryckighet skapar irritation och minskar förtroendet för den politik som regeringen för.

Vi hade från moderata samlingspartiet ställt ett krav att för den händelse beställda investeringsvaror inte skulle kunna levereras under innevarande år leverans skulle få ske under första kvartalet 1977 och avdrag eller bidrag ändå medges. Utskottet har emellertid skrivit att den dispensmöjlighet som regeringen har bör tillämpas generöst, och mot den bakgrunden har vi inte fullföljt yrkandet. Även om jag personligen inte har någon förståelse för dispenssystemet kan jag acceptera detta förfarande alldenstund det här gäller dispens av tillfällig art.

Vi skall, fru talman, återkomma med yrkanden litet längre fram.

Jag vill passa på tillfället att här säga några ord med anledning av finansministerns senaste anförande, där han gjorde ett uttalande beträffande den diskussion som hade förekommit mellan herr Bohman och statsministern i måndagens TV-debatt. Herr Bohman hade ju inga möjligheter att få ytterligare replik. Därför vill jag bara påpeka att när finansministern talar om medelskatteuttaget, gör han sig skyldig till den fadäsen att han inte tar hänsyn till penningvärdeförsämringen. 30 000 kr. år 1970 är inte detsamma som 30 000 kr. år 1976, och 75 000 kr. år 1970 är inte heller detsamma som 75 000 kr. år 1976.

Professor Lodin har i en artikel skrivit en bekräftelse, av vilken framgår att herr Bohman har haft helt rätt. Professor Lodin skriver nämligen:

”Vad jag påvisade i den nu diskuterade frågan var att inkomstskatteuttaget, när inkomsterna omräknas i fast penningvärde, mellan åren

1970 och 1976 sänkts endast för inkomsttagare under 30 000 kronors inkomst i 1970 års penningvärde, ---. --- Om man ser till de heltidsanställda 1976, visar det sig dock att cirka 60 procent fått sin inkomstskatt höjd i stället för sänkt."

Det är detta som gör att systemet har inneburit att cirka 60 procent av de heltidsanställda kan ha råkat ut för realskattehöjning".

Det är alltså de fakta som ligger bakom. Jag har, fru talman, velat tala in detta till protokollet för att herr Strängs påpekande helt nyligen inte skall stå oemotsagt på grund av att herr Bohman icke fick någon mer replik.

Herr Sträng är ju aldrig intresserad av att tala om marginalskatteorna, utan han vill tala om medelskatteuttaget. Men det som är väsentligt för framåtskridandet och för att det skall kunna skapas intresse hos människorna för att göra ytterligare ansträngningar och öka sina inkomster, det är ju att man inte tar ut orimligt hög marginals katt på den nya inkomsten. Denna marginals katt ligger för de vanliga inkomsttagarna i dag så högt som omkring 70 %, och det är naturligtvis ett helt orimligt uttag.

Herr MUNDEBO (fp):

Fru talman! Jag skall i det här skedet av debatten och vid den här tidpunkten på dagen inte ta upp några av de många frågor som har berörts i tidigare inlägg utan begränsa mig till att säga några ord om den del av den ekonomiska politiken som skatteutskottet har behandlat.

Vi förde ju i mars en debatt om sysselsättning och om hur vi skulle stimulera företagen att investera, att bygga ut, skaffa nya maskiner och skapa nya arbetstillfällen. Vi menade att man borde stimulera investeringarna genom investeringsavdrag och investeringsbidrag på förbättrade villkor. Det fanns starka skäl för att göra sådana förbättringar. Men regeringen och socialdemokraterna motsatte sig det och vann också en lottning i frågan. Därigenom blev ingenting gjort.

Nu har regeringen i kompletteringspropositionen kommit på bättre tankar och föreslår ändringar – på en punkt t. o. m. något bättre än de vi förordade i mars. Det är bra, vi stöder de förslagen. Vi är besvikna över att de kommer först nu; vi har förlorat värdefull tid i onödan. Jag har all respekt för att konjunkturpolitik skall vara rörlig, men det är litet märkligt att man sade nej i mitten av mars och ja några veckor senare, i slutet av april, då kompletteringspropositionen kom.

På en punkt är vi fortfarande ense, och det gäller stimulanserna till näringslivets byggnadsinvesteringar. Vi vill nu liksom i mars att det skall finnas investeringsavdrag om 10 % och investeringsbidrag om 4 % för byggnadsinvesteringar. Regeringen vill inte det, i vart fall inte ännu. Det är beklagligt att enighet inte kunnat uppnås om detta, ty stimulansen behövs – den behövs nu. Därför har vi i utskottet förordat att sådana stimulanser skall komma till stånd. ✓

Fru talman! Jag ber att få återkomma med yrkande senare.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Herr CARLSTEIN (s):

Fru talman! Skatteutskottet har haft att behandla ett par punkter i kompletteringspropositionen. Det gäller bl. a. förslaget om höjning av det särskilda investeringsavdraget för maskininvesteringarna från nuvarande 10 till 25 % liksom förslaget att höja det statliga investeringsbidraget från 4 till 10 %. Vidare har utskottet haft att ta ställning till uttagsprocenten för statlig inkomstskatt för budgetåret 1976/77.

I sak är utskottet enigt om att de föreslagna stimulansåtgärderna är välgrundade och att det finns ett behov att temporärt stimulera industrins maskininvesteringar i nuvarande läge.

Vänsterpartiet kommunisterna har motionsledes yrkat avslag på de föreslagna höjningarna av investeringsavdraget resp. investeringsbidraget. De borgerliga partierna har framfört motionsyrkanden om att även byggnadsinvesteringarna skall stimuleras med avdrag eller bidrag om 10 resp. 4 %. Det sistnämnda yrkandet har fullföljts i en till betänkandet fogad reservation, nr 1, och jag skall något beröra det ställningstagande som vi inom utskottsmajoriteten därvidlag kommit fram till.

Utskottsmajoriteten avvisar en sådan här utökning och gör det med hänvisning till att byggnadsinvesteringarna stimuleras i annan ordning. Bl. a. har de ca 5 miljarder kronor som sedan den 1 januari 1975 frisläppts ur investeringsfonderna för konjunkturutjämning till två tredjedelar gällt byggnader och anläggningar. Då det gäller frisläppen ur de särskilda investeringsfonderna utgör bygginvesteringarna en motsvarande andel.

Vidare har statliga byggen tidigarelagts. Skolbyggnadsramen har ökats, och statliga medel har ställts till förfogande för projektering av bostadsbyggande, för att nu nämna en del av de åtgärder som vidtagits i syfte att stimulera byggnadsverksamheten.

Utskottet anser att ett generellt stöd till byggnadsverksamhet på sätt som föreslagits i reservationen medför påtagliga risker för lokala överhettningar på arbetsmarknaden. Här är ju också att uppmärksamma att det redan nu råder brist på vissa yrkesarbetare inom byggfacket, och ett generellt stöd utformat på det sätt som föreslås i reservationen skulle som sagt medföra uppenbara risker för lokala överhettningar och även en ökad brist på regional balans.

I den mån man av arbetsmarknadspolitiska skäl anser att man skall gå in och förstärka efterfrågan på byggmarknaden, så bör inte detta ske med generella åtgärder utan genom mer lokala insatser. Det finns nämligen en klar skillnad mellan att stimulera maskininvesteringarna och att stimulera byggnadsinvesteringarna. Den nationella marknaden i fråga om maskinerna är väl utvecklad, medan byggmarknaden på ett helt annat sätt är ortsbunden och därför bör påverkas med medel som ger en lokal styreffekt.

Nu har företrädarna för de borgerliga partierna sagt att det är olyckligt att beslutet har dröjt. Man anser att det hade varit riktigare att ta detta beslut den 11 mars, då det förelåg ett motionsförslag om att höja investeringsavdraget till 20 % och bidraget till 8 %.

Det finns förklaringar till att detta beslut har dröjt. Av utskottsbe-
tänkandet framgår att man i en enkät i slutet av 1975 frågade industrin
om dess investeringsplaner. Av svaren kunde utläsas att industrin hade
investeringsplaner som såg ut att täcka år 1976. Den enkät som gjordes
i mars 1976 pekade på vikande tendenser, framför allt för verkstads-
industrins orderbeläggning. Då lägger regeringen förslaget i denna kom-
pletteringsproposition, vilket jag tycker det finns anledning att framhålla.
Tillvägagångssättet är ingen tillfällighet, utan välgrundade utredningar
ligger bakom.

Fru talman! Med det anförda får också jag i avvaktan på utgången
av voteringen om finansutskottets betänkande återkomma med ett yr-
kande.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Fru talman! Under allmänna motionstiden gjorde vi i centern den be-
dömningen att en ytterligare höjning av investeringsstimulansen var nöd-
vändig. I dag kan vi väl vara överens om att oppositionspartiernas be-
dömning var den rätta. Det visar det förslag som vi i dag har att ta
ställning till.

Som herr Carlstein betonade och som jag framhöll i mitt förra inlägg,
har det vidtagits stimulansåtgärder inom delar av byggnadsområdet. Men
varför vill man inte från socialdemokratiskt håll vara med om att utforma
stimulansåtgärder för byggnadsinvesteringar så att de också kommer de
mindre företagarna till godo?

Herr KNUT JOHANSSON i Stockholm (s):

Fru talman! Efter det här mellanspelet om skattefrågor skall jag återgå
till finansutskottets betänkande.

Småföretagens problem har stått i centrum också i dagens debatt. Ut-
skottsmajoriteten, bestående av de tre borgerliga partierna, agerar som
om man skulle vara småföretagens beskyddare mot regeringen och so-
cialdemokratin, som anses driva en mot denna företagsgrupp fientlig
politik.

Det har i skilda sammanhang erinrats om den redovisning som klart
beskriver kapitalförsörjningen till de små och medelstora företagen. Den-
na företagsgrupp har erhållit krediter som överstiger dess andel av de
industriella investeringarna. De små och medelstora företagen har i mot-
sats till vad den borgerliga utskottsmajoriteten vill göra gällande en gyn-
nad ställning på den svenska kapitalmarknaden.

Låt mig göra en mycket kort sammanfattning av vad som har hänt
under de senare åren. I form av lån och bidrag har till dessa företag
utgått lokaliseringsstöd inom stödområdet. Av det stöd som hittills totalt
lämnats har ca 70 % gått till företag med mindre än 200 sysselsatta.
Lokaliseringsbidraget har praktiskt taget helt gått till mindre och me-
delstora företag – under den senaste tioårsperioden har ca 2,2 miljarder
lämnats i lokaliseringsstöd till sådana företag. Utöver dessa särskilda stöd-

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

former har de mindre företagen i stor utsträckning utnyttjat de instanser som riktar sig till hela näringslivet. Jag tänker då på investeringsfonder, lagerstödet, utbildningsinstanser inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken m. m.

Man kan sålunda inte på någon som helst saklig grund påstå att de mindre och medelstora företagen skulle utgöra en missgynnad grupp.

Detta är den ena sidan av det problem jag avser att kommentera. Den andra är det förslag som utskottsmajoriteten har framfört med hänvisning till vad som skedde i våras, då finansutskottet behandlade betänkande nr 20.

Samma utskottsmajoritet föreslog då att man skulle tillkännage regering och fullmäktige i riksbanken sin uppfattning. Med lottens hjälp segrade ju det förslag som innebar att AP-fondens styrelser skulle ytterligare öka sina placeringar i de mellanhandsinstitut som i första hand finansierar mindre och medelstora företag. Första, andra och tredje fondstyrelserna har i en gemensam skrivelse till finansutskottet reagerat mycket kraftigt emot denna behandling, och det är enligt min mening naturligt att så har skett. Enligt gällande reglemente är det ju fondstyrelserna som oinskränkt har ansvar för fondmedlens förvaltning och placering. Fondstyrelserna erinrar också i sin skrivelse om sin i lag fastställda konstitutionella rätt.

Men utskottsmajoriteten går i det utskottsbetänkande vi i dag behandlar vidare på den inslagna vägen och föreslår bifall till en motion från centern och folkpartiet innebärande att mellanhandsinstitutet utan onödigt dröjsmål erhåller tillräcklig utlåningskapacitet. Det är ganska betydande placeringar som utskottsmajoriteten med lottens hjälp vill ge regering och fullmäktige i riksbanken till känna för vidare befordran till fondstyrelserna.

Jag delar fondstyrelsernas tolkning av ett sådant förfaringssätt och citerar en mening ur deras brev, där man säger:

”Utskottet synes härvid ha utgått ifrån att regeringen skulle äga rätt att ålägga fondstyrelserna att agera på visst sätt.” Fondstyrelserna skriver vidare: ”I sitt nämnda förslag till riksdagens beslut har utskottet valt att låta det få formen icke av lag utan direktiv till regering och fullmäktige i riksbanken.”

Det är en hård, men synnerligen befogad, kritik av den borgerliga utskottsmajoritetens handlande.

Trots detta är det tydligt att man har för avsikt att vandra vidare på den här vägen.

Vad händer om, mot förmodan, den borgerliga halvan i riksdagen efter höstens val återkommer med majoritet? Det är inte bara på detta område efterfrågan på AP-medel är stor och lånekön lång. Kommer samma princip att gälla även här? Jag har förståelse för kritik mot att inte lånen lämnas i den omfattning som de lånesökande redovisar behov. Men dessa frågor måste för alla som har lånebehov diskuteras med dem som inom ramen för gällande placeringsregler har ansvaret för förvaltningen av kapitalet.

Därmed är inte sagt att gällande regler för fondernas utlåning och penningplacering är utan erinran.

Jag vill i detta avseende erinra dels om tillkomsten av fjärde fonden, dels om att de tre övriga fondernas placeringsregler är föremål för översyn i kapitalmarknadsutredningen. Småföretagarnas liksom andra låntagargrupperns önskemål kommer där att prövas. Riksdagen får så småningom tillfälle att behandla frågan och fastställa de placeringsregler som i fortsättningen skall gälla. I avvaktan på detta gäller nuvarande regler och ansvar för förvaltningen.

Utskottsmajoritetens förslag att i stället för att avvakta en eventuell ändring av gällande ordning gå genvägen ger anledning till ytterligare erinringar och reflexioner. Men låt mig först erinra om att man i den socialdemokratiska reservationen nr 2 tar bestämt avstånd från majoritetens förslag. Reservanterna skriver:

”Utskottet vill i detta sammanhang understryka det principiellt olämpliga i att ge preciserade rekommendationer rörande enskilda kreditinstitut. Ett fastställande av en fixerad ram för emissioner av ett visst instituts obligationer innebär en låsning av kreditpolitiken som försvårar och om den utvidgas omöjliggör den anpassning av politiken som måste kunna ske för att möta förändringar i konjunkturläget.”

Vad jag ville kommentera och erinra om utöver det jag redan sagt är följande. Fondsystemet och gällande förvaltning har tillkommit med starkt krav från och aktiv medverkan av löntagarna. Vad vet utskottsmajoriteten om löntagarnas intresse för den metodik som de borgerliga partierna nu är ense om? Den frågan hade man inget bekymmer för i mars månad och har förmodligen inte heller nu tillmätt någon betydelse.

Jag har inte med detta givit uttryck åt den meningen att löntagarna skulle vara avogt inställda till fondpengars placering i små och medelstora företag. Naturligtvis inte. Förslaget som utmynnade i fjärde fonden var ett allmänt löntagarförslag, utformat och framfört av LO. Det grundläggande i förslaget var att fondmedel visserligen i begränsad omfattning skulle placeras som riskvilligt kapital i företagen, men – och det är angeläget understryka det – placeringen skall beslutas enligt fastställda former och givetvis också i de organ där löntagarna är representerade. De placeringar som hittills ägt rum har skett med löntagarnas stöd. Det har f. ö. skett i full enighet inom samtliga styrelser under alla de 16 år som dessa har varit i funktion.

Vad som nu föreslås av den borgerliga utskottsmajoriteten är att inte bara gå vid sidan om av riksdagen fastställd ordning. Det sker också mot löntagarnas uppfattning och vilja.

Fru talman! Man kommer inte ifrån en känsla av att vi här står inför ett olustigt ställningstagande, därest vi nu på nytt skulle uppleva den situationen att med lottens hjälp få bifall till majoritetens förslag. Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Herr FÅGELSBO (c):

Fru talman! Frågan om mellanhandsinstitutet, som herr Knut Johansson i Stockholm här tog upp, har herr Åsling redan tidigare berört, och av den anledningen tänker jag nu inte kommentera detta ytterligare. Herr Johansson har ju redan fått svaret – jag kan som sagt hänvisa till vad herr Åsling anförde i sitt inlägg.

Sverige är ett bra land i olika avseenden. Vår materiella levnadsstandard är kanske den högsta i världen. För trygghet vid sjukdom och arbetslöshet är det väl sörjt. Detsamma är förhållandet då vi slutar våra aktiva och verksamma år i arbetslivet. Vårt välstånd har vi uppnått tack vare vårt samhällssystem med blandekonomi i näringslivet. En god regel är ju att aldrig ändra ett vinnande lag, och därför kan jag inte förstå dem som vill ändra vårt samhällssystem från grunden. Det har man tidigare delvis varit inne på här i dagens debatt.

Därmed är inte sagt att det inte finns behov av reformer på olika områden. Men de skall genomföras efter det att produktionen har skapat resurser härför. Från centerns sida vill vi på alla sätt stimulera näringslivet att skapa nya arbetstillfällen, som därmed ger skatteinkomster till stat och kommun för genomförande av dessa reformer.

Då riksdagens finansutskott förra sommaren var i USA besöktes bl. a. finansutskottets motsvarighet där, och till dess företrädare riktades frågan: Vilket är det största problemet i detta land? Svaret blev: Det är inflationen. Vår följdfråga blev: Är det inte arbetslösheten? Vi fick då svaret: Det är inflationen som är grunden till de flesta andra problem i samhället, bl. a. också arbetslösheten.

Inflationen är ett stort problem även i vårt land. Vi börjar åter närma oss toppen i OECD-ländernas inflationsliga.

I början av 1960-talet sade finansministern att vi nog fick räkna med att leva med en 3-procentig inflation. Under 1970-talet har den fler-dubblats. Hur kommer finansministerns bedömning om en inflation på 8 % nästa budgetår att hålla?

Avtrubningen hos många när det gäller inflationen är oroande. Det vore olyckligt om vår tankevärld skulle anpassas till ett enkelspårigt inflationstänkande, där det antas att priserna för all framtid skall stiga och stiga snabbt.

Så länge inflationen ökar minst lika mycket i andra länder som hos oss klarar vi exportkonkurrensen. Men vår bytesbalans måste rättas till. Vi kan inte leva på utlandslån – det har också sagts tidigare i debatten. Vi måste betala av lånen.

Alla klagar på prisstegringen och det fallande penningvärdet. Riksdagen beställde förra året ett program mot inflationen av regeringen. Vi vet vad det resulterade i.

Skall vi få behålla vårt välstånd gäller det att finna nyckeln till en sänkt inflationstakt. Det borde vara en gemensam målsättning för oss alla.

Kapitalförsörjningen – den behandlas i det betänkande från finans-

utskottet som vi diskuterar i dag – är mycket viktig för att näringslivet skall fungera. Genom inflationen har också kapitalkraven ökat. Jag vill beröra en sektor av näringslivet på detta område, nämligen jordbrukets försörjning med långsiktigt kapital, långsiktiga lån.

Bankernas utlåningsmöjligheter har begränsats bl. a. genom en höjning av likviditetskvoten. I dag har vi genom massmedia fått meddelande om att riksbanken beslutat att den skall höjas ytterligare.

Näringslivet stimuleras med investeringsavdrag, men när sedan jordbrukaren – jag fortsätter att hålla mig till jordbruket – kommer till banken kanske med en statlig lånegaranti, finns det inga pengar att låna. Svaret på sådana framställningar brukar bli: Vi måste se till att bygga upp likviditetskvoterna.

Ramarna för den statliga lånegarantin till jordbruket har ökat, och det är bra – hur skulle annars unga jordbrukare över huvud taget kunna starta som egna företagare? Många jordbrukare får, när de skall köpa fastigheter, konkurrera med sådana som på ett annat sätt har tillgång till kapital. Bl. a. domänverket uppträder som köpare av jordbruksfastigheter.

Fastighetspriserna går också upp. I många fall är de uppe i flera gånger nu gällande taxeringsvärde. Här ligger i många fall förväntningsvärden på grund av fortsatt inflation – den sticker faktiskt upp huvudet i alla möjliga och omöjliga sammanhang. De yttre inventarierna för ett lantbruk har också stigit i pris. Här är det inte fråga om förväntningsvärde, utan det är vårt lands höga kostnadsläge som slår igenom. Men vad som ligger i botten kan ingen ta miste på. Det höga kostnadsläget har också riksbankschefen talat om i dag i Rapport i TV.

Då en jordbrukare har förvärvat en fastighet och inköpt inventarier och därtill kanske har fått statlig lånegaranti har staten ofta varit tillmötesgående genom lantbruksnämnderna. Men pengar ställer staten inte till förfogande. De måste lånas i kreditinstitut. Låntagarna vill då helst få krediterna placerade i s. k. långa lån eller i hypoteksförening. Men hos hypoteksföreningarna finns i dag en lånekö för ett lånebelopp på 1,6 miljarder kronor. Och det beloppet tenderar att öka. Bankerna har hittills klarat utlåning till driftkrediter och i viss mån förskott tills det blivit möjligt att placera om krediterna till långa lån. Varför vill man då ha långa lån? Det förhållandet att man då får en bunden ränta är nog inte det viktigaste skälet, utan det är att amorteringstiden blir längre. Och amorteringarna betalas ju med beskattade pengar.

Under 1975 fick Sveriges Allmänna hypoteksbank utge obligationer för 375 milj. kr. För detta år har riksdagen uttalat sig för en utgivning av obligationer för 500 milj. kr., men finansutskottet föreslår nu i sitt betänkande 600 milj. kr.

År 1970 var den sammanlagda obligationsutgivningen 81,2 miljarder kronor, därav för jordbrukssektorn 2,6 miljarder eller 3,2 % av den samlade stocken. Fem år senare, alltså 1975, var hela obligationsstocken 169,1 miljarder kronor, därav för jordbrukssektorn 3,7 miljarder kronor eller

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

2,2 %. Jordbruksdelen har alltså successivt sjunkit med en hel procent. Om procentsatsen hade varit densamma som 1970, skulle jordbruket ha haft möjlighet att emittera obligationer för ytterligare 1,6 miljarder kronor eller samma belopp som lånekön i hypoteksföreningarna.

Fru talman! Jag har med detta velat förklara utskottets ställningstagande, och jag ber att få yrka bifall till vad utskottet hemställt.

Herr SÖDERSTRÖM (m):

Fru talman! I och med betänkande nr 40 har det nuvarande finansutskottet lämnat sitt sista bidrag till finanspolitiken i landet för den närmaste tiden. Glädjande nog kan vi då konstatera att det rått stor borgerlig enighet om hur den skall utformas, och slutresultatet har blivit att på alla punkter utom en står de borgerliga partierna eniga mot de socialistiska partierna, vilka med reservationer redovisat sina avvikande synpunkter. Nu ligger det sista avgörandet hos fru Fortuna; och det blir troligen lotten som får fälla det sista avgörandet.

I vår partimotion har vi framhållit att uppgiften för den ekonomiska politiken är att skapa balans i samhällsekonomin – inte bara i statsbudgeten. För att nå detta mål har vi ställt upp åtta olika krav på ekonomisk-politiska åtgärder:

1. Ett återupprepat krav på höjda investeringsavdrag för maskininvesteringar, vilket redan delvis tillgodosetts genom propositionen och i övrigt genom utskottsbetänkandet.

2. Krav på investeringsavdrag för byggnadsinvesteringar eller ett motsvarande investeringsbidrag. Om behovet härav har rätt borgerlig enighet.

3. Krav på stimulans av byggnadsverksamheten genom att saneringen av äldre fastigheter underlättas, samtidigt som ökat småhusbygge uppmuntras.

4. Kreditpolitiken som har stor betydelse för näringslivets möjligheter att genomföra erforderliga investeringar måste ges en sådan utformning att näringslivets behov av lånekapital tryggas.

5. Kampen mot inflationen måste intensifieras så att vi i ökad omfattning kan komma till rätta med den under 1976, men vi måste kanske i första hand inrikta oss på att förhindra en fortsatt inflationsutveckling under 1977.

6. I ett längre perspektiv måste den offentliga sektorns expansion begränsas. Strävan att effektivisera och rationalisera den offentliga verksamheten måste också ägnas större intresse.

7. Vi måste förhindra en fortsatt skärpning av skattetrycket. Centrala skattepolitiska mål måste vara att sänka marginalsatserna och att indexreglera skattesystemet.

8. Vi måste trygga de mindre och medelstora företagens framtid. Därför måste fortsatta höjningar av arbetsgivaravgifterna undvikas, och de speciella skatteproblem som främst drabbar familjeföretagen måste åtgärdas.

I partimotionen har vi dessutom lämna en redovisning av de frågor

vi förklarat oss villiga att verka för, om vi efter valet kommer i regeringsställning, så ingen behöver sväva i okunnighet om var vi står vad gäller den ekonomiska politiken såväl på kort som på lång sikt.

I en annan partimotion, som också behandlas i detta sammanhang, har vi återupprepat de förslag till sparstimulerande åtgärder som vi under en följd av år ansett nödvändiga för att nå en bättre samhällsbalans, samtidigt som den personliga friheten befrämjas genom ett mer spritt personligt ägande inom ramen för en bevarad marknadsekonomi. Förslagen avser allmänt premiesparstöd, särskilda sparstöd, sparlön, bättre villkor för enskilt aktiesparande och bostadssparande. Våra förslag berör det enskilda sparandet, som f. n. befinner sig på ganska hög nivå. Men vi anser det nödvändigt med en fortsatt ökning. Även om exempelvis finansministern i kompletteringspropositionen konstaterar att sparandet inom svensk ekonomi är otillräckligt och därför anser att ett ökat sparande i första hand måste ske inom den offentliga sektorn, så tror vi inte att man på kort sikt kan uppnå några mera påtagliga effekter den vägen. Detta inte minst därför att finansministern samtidigt konstaterar att detta sparande ovillkorligen måste medföra en starkt restriktiv budgetpolitik. Men vi måste någon gång börja även på detta område, och vi är naturligtvis tacksamma för att finansministern äntligen velat aktualisera ett gammalt moderat krav om återhållsamhet med statsutgifterna. Samtliga förslag till sparfrämjande åtgärder har fått en positiv skrivning i utskottsbetänkandet, vilket tyder på en bred parlamentarisk förankring för sådana åtgärder.

Den glädje vi känner över stor borgerlig enighet har dock inte varit total. Vi har nödgats markera vår mening om den ekonomiska politiken på längre sikt genom reservation nr 5 jämte följdreservationen nr 6 C. Vad vi egentligen vill framhäva är bara att vi måste sluta med att leva över våra tillgångar. Att så sker har finansministern själv fastslagit i årets finansplan. Likaså har han sagt att vi inte kan fortsätta på det sättet, så egentligen är vi helt överens. Troligen är vi moderater mera oroliga för framtiden än andra och detta därför att vi anser att vi kan riskera att hela vår välfärdspolitik raderas, om vi inte omedelbart vidtar åtgärder. Borde vi inte kunna enas om att om vi inte har råd så måste vi vänta och se till att vi först ökar våra inkomster, och sedan får vi möjligheter att bygga vidare. Där spelar den ekonomiska politiken sin stora roll. Detta och våra förslag till lämpliga åtgärder har vi redovisat i vår reservation, där vi även pekat på den avgörande betydelse som skattepolitiken har i detta sammanhang.

För att få ekonomisk tillväxt finns det endast en väg att gå – därom är alla partier utom vpk eniga. Vi måste på alla sätt se till att den privata sektorn ökar genom industriell expansion och ökade näringslivsinvesteringar. Ett avsnitt av den socialdemokratiska reservationen nr 7 A som belyser detta finner jag ganska tilltalande, och jag kan i stort sett instämma i följande: "Den industriella förnyelsen och expansionen är av central betydelse för vår sysselsättning och för våra möjligheter att i

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

framtiden erhålla jämvikt i vår bytesbalans. Den skapar också grundvalen för en ökad välfärd och för en expansion av offentlig service. Det är därvid av vikt att investeringspolitiken inriktas på att främja alla typer av företag så att det värdefulla samspel mellan större och mindre företag som kännetecknar svensk industri kan fortsätta att byggas ut och förstärkas. Härigenom kan man tillvarata de relativa fördelar som finns hos olika typer av företag. En ensidig satsning på vissa typer av företag eller en viss storleksklass leder till en lägre effektivitet och en försvagad konkurrenskraft. Det är i samverkan mellan olika företagstyper – mellan små, medelstora och stora företag – mellan privata, statliga och kooperativa företag – som våra möjligheter ligger att vidareutveckla vår industriella struktur till gagn för hela vår samhällsekonomi.”

Finansministern har i olika sammanhang talat om behovet av industriell expansion och ökade näringslivsinvesteringar för att bl. a. möjliggöra full sysselsättning. Men när det sedan kommer konkreta förslag, då dominerar satsningen på den offentliga sektorn – vilket självklart innebär att den privata sektorn får stå tillbaka. Nu är det nog helt uteslutet att få socialdemokraterna att inse att för att få reella resurser att bygga ut den offentliga sektorn måste man i första hand satsa på att förstärka och bygga ut den privata sektorn. Gör man inte det, så får man prisstegringseffekter och inflatoriska effekter, vilka bl. a. skapar höga lönekrav. När vi så har vårt föråldrade och orättvisa skattesystem, så blir totalbilden att vi inte når de mål vi stakat ut utan hamnar på efterkälken. Förhållandena i vårt land under de år som gått av 1970-talet visar klart riskerna med att i alltför snabb takt ensidigt satsa på utbyggnad av den offentliga sektorn. Nu har vi för framtiden inte råd med några fler ”förlorade år” utan måste på allvar ta itu med att ta igen förlorade exportandelar och skapa balans i de utrikes betalningarna.

Vi behandlade för någon tid sedan näringsutskottets betänkande nr 54, där samtliga borgerliga partier framförde krav på att riksdagen skulle uttala sig om mål för näringspolitiken, vilket utskottets socialistiska majoritet motsatte sig. Men med lottens hjälp vann de borgerliga partierna gehör för sin reservation om ”uttalade mål för näringspolitiken”. Nu har riksdagen fastslagit att den ”nuvarande koncentrationsutvecklingen inom näringslivet måste motarbetas och den statliga styrningen av företagen begränsas. En väl fungerande samhällsekonomi förutsätter ett decentraliserat näringsliv med många små och medelstora företag. Det är därför angeläget att näringspolitiken får en sådan utformning att goda utvecklingsmöjligheter för mindre och medelstora företag tryggas. Erfarenheter av olika ekonomiska system bekräftar uppfattningen att vårt lands ekonomi även i framtiden bör bygga på marknadshushållning, innebärande fri prisbildning, fritt konsumtionsval, enskilt ägande och konkurrens. Samhällets strävan bör inriktas på att ta till vara enskilda människors vilja till initiativ och ansvar.”

Med tanke på vår regerings obenägenhet att rätta sig efter av riksdagen tidigare gjorda uttalanden är det knappast troligt att den tänker ändra

Torsdagen den
3 juni 1976*Den ekonomiska
politiken m. m.*

sig eller sin politik den här gången heller. I stället får väl alla de som delar vår uppfattning ge sig till tåls ännu några månader tills valresultatet är klart. Om de borgerliga partierna lyckas att bryta den långa socialistiska dominansen på regeringstaburetterna, är det även en garanti för att riksdagsuttalandet om näringspolitikens inriktning kommer att följas. Och då kanske också den stora misstro och det tvivel på framtiden, som nu är så allmänna inom företagarkretsar, kommer att försvinna och ersättas av en framtidstro, som vårt land så väl behöver.

Fru talman! Med det sagda ber jag att få yrka bifall till reservationerna 5 och 6 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Herr LÖFGREN (fp):

Fru talman! Enkammarriksdagen har det i betydande omfattning blivit min uppgift att verka inom finansutskottet. Mot bakgrund av att jag under flera årtionden varit aktivt verksam inom svenskt näringsliv med produktavsättning både inom och utom landet har detta varit ganska naturligt. Då jag nu skall lämna mina uppgifter i riksdagen har det för mig varit naturligt att i denna debatt överlåta åt min partikamrat, herr Wirtén, att vara folkpartiets talesman.

Jag skulle alltså ha kunnat avstå från att delta i denna debatt, men jag kan inte underlåta att ge uttryck för några högst personliga synpunkter angående sådana strävanden som jag sökt förverkliga. Jag hoppas att det av mitt agerande i riksdagsarbetet framgått att jag inte är någon kverulant. Med min ideella grundsyn har jag i min civila gärning inom näringslivet haft som målsättning att tillvarata inte endast företagsamhetens utan också de anställdas och mina medmänniskors och samhällets berättigade intressen. Följaktligen är det för mig naturligt att erkänna de positiva dragen i utvecklingen. De är många och av oerhört stor betydelse. Men jag har inte kunnat underlåta att ge klart uttryck för det som oroar mig. Då detta är mitt sista tillfälle att tala i den svenska riksdagen, vill jag forma mitt anförande till att avse ett visserligen begränsat men för min uppfattning i dagens ekonomiska läge betydelsefullt område.

Fru talman! Jag känner en allvarlig oro över kostnadsutvecklingen i vårt land. Alldeles speciellt gäller detta med hänsyn till vår konkurrenskraft beträffande exporten. Hur viktigt problem det här gäller framgår med så mycket större kraft genom vetenskapen om att ungefär hälften av vår industriproduktion normalt avser export. Att upprätthålla en hög export är därför en mycket betydelsefull faktor för upprätthållande av vår välfärd. Och vårt sociala ansvar kommer att kräva ökade resurser.

Jag har aktivt medverkat för de uppgörelser som allmänt går under benämningen Haga I 1974 och Haga II 1975. Det gällde då att säkra arbetsfreden och ett maximalt utnyttjande av de resursskapande krafterna under 1975 och 1976.

Vi hade anledning räkna med att arbetsmarknadens parter skulle vägledas av ett ansvar för kostnadsutvecklingen inom ramen för den er-

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

kända principen att de avtalslutande parternas förhandlingsfrihet ej fick beskäras i sammanhanget.

Ur finansutskottets betänkande nr 25 av den 23 maj 1975 – då jag tillhörde majoriteten – kan jag citera:

”Utskottet vill understryka vikten av att den svenska industrins internationella konkurrenskraft bevaras. Härför krävs bl. a. att avtalsuppgörelser framgent kan träffas som medger förbättringar av inkomsttäckningarnas reala köpkraft utan att samtidigt leda till stora prisstegringar.” De socialdemokratiska ledamöterna fogade till samma betänkande en reservation nr 13, ur vilken jag kan citera:

”Som utskottet tidigare berört har årets avtalsrörelse garanterat arbetsfred under 1975 och 1976. Den kostnadsökning som företagen belastats med kan synas hög, men överstiger inte vad som i medeltal gäller för de med vår export konkurrerande länderna. Vår internationella konkurrenskraft är således inte försämrad.”

Jag är medveten om att ett ganska vanligt talesätt är: Vänta bara! Det blir snart en utjämning genom att kostnadsläget stiger i de för vår exportindustri betydelsefulla länderna. Den faktiska utvecklingen talar dock ett helt annat språk.

Resultatet av lönerörelserna för 1975 och 1976 har blivit att den samhällsekonomiska balansen har åsidosatts. Det har medfört en inflation av till övervägande del inhemskt ursprung och har samtidigt fått som delresultat att en ofördelaktig förskjutning uppstått i fråga om vårt eget kostnadsläge i förhållande till kostnadsläget i för vår exportindustris konkurrenskraft betydelsefulla länder.

Vid en hearing, som vi nyligen hade inom finansutskottet med riksbankschefen, framgick med all tydlighet att riksbankschefen helt delade den oro över kostnadsutvecklingen i vårt land som jag hade gett uttryck för. Han bekräftade att risken för att vår exportindustri kan förlora viktig marknad, på grund av vårt höga kostnadsläge i förhållande till andra för vår export viktiga länders, redan är en kall verklighet. Han ansåg att dessa aspekter för vår ekonomiska situation har givits alltför liten plats i den ekonomiska debatten. Enligt vad som sagts mig har han också i dag upprepat liknande synpunkter i TV.

Det är ingen uppgift för mig att redovisa kostnadsskillnaderna genom utförlig statistik eller eleganta diagram. Statistik och linjer på diagram har en benägenhet att verka oförståeliga och alltför vetenskapliga för den svenska allmänheten.

Men i dag är det en kall verklighet att skillnaden mellan vårt land och andra länder när det gäller de totala lönekostnaderna, som måste ingå i de prisgrundande försäljningskalkylerna för våra exportprodukter, är så betydande, att normala produkter ofta helt enkelt inte kan säljas i konkurrens med flera andra länders producenter. Då kommer frågan om att få behålla jobbet in i bilden.

Jag är medveten om att det finns sådana svenska specialprodukter, där vi på grund av högt teknologiskt kunnande och den svenska ar-

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

betskraftens höga kvalifikationer fortfarande kan behålla marknader. Men flera andra länder gör teknologiska framsteg och produktionsresurserna förbättras också i utlandet. Med gemensamma ansträngningar måste vi öka våra resursskapande krafter. Vi har ett ansvar för solidaritet mot alla som behöver förbättrade ekonomiska villkor; vi har alla åldringar som vi är skyldiga bereda en förbättrad omvårdnad, och vi behöver skapa förbättrade uppväxtvillkor för våra barn och ungdomar. Jag skulle kunna fortsätta uppräknningen av angelägna uppgifter, som kräver ökade resurser.

Jag har för länge sedan insett att det som gått snett för åren 1975 och 1976 i fråga om kostnadsutvecklingen inte går att ändra. Men alla borde vara intresserade av att vi inte förvärrar situationen genom att göra nya misstag för tiden efter 1976.

Fru talman! Jag har trott på ansvarskänslan hos arbetsmarknadens organisationer, de politiska partierna och sakkunniga av olika slag när det gäller åtgärder för att skapa grundval för en så god standardförbättring som möjligt inom ramen för det samhällsekonomiska utrymmet.

Det är riktigt att jag härför föreslagit former för samråd i god tid före avtalsuppgörelser. Sådana ord som "stabiliseringspolitiska konferenser" eller "rundabordskonferenser" har missförstått. Vid Haga II-uppgörelsen myntade jag därför begreppet "forum för samråd". Jag begär att bli trodd när jag säger att min ärliga strävan var att jag genom detta begrepp, som också allmänt erkändes, sökte finna en ny och värdefull form för ett samråd, som skulle kunna gagna hela vårt folk.

Jag vet att herr Sträng varit skeptisk och helst velat fortsätta med politiska majoritetsuppgörelser. Men det som fastslogs i samband med Haga II innebär något annat. Innebörden av "forum för samråd" intogs i den skriftliga uppgörelsens utskottsdel. I själva uppgörelsen inskrevs en för regeringspartiet bindande deklaration, som jag tvingas att på nytt erinra om:

"Partierna är vidare överens om att skatteutredningens arbete bör inriktas på att presentera ett förslag till ett mer varaktigt skattesystem under 1976, som kan träda i kraft 1977. Möjligheten att åstadkomma en förskjutning i beskattningen från lönedelen i företagens kostnader till användningen av energi och eventuellt även knappa råvaror prövas av företagsskatteutredningen."

Herr Sträng får göra hur många försök som helst att krypa ur ansvaret för vad som skriftligen på detta sätt bekräftats. Varje nytt försök slår bara fast att regeringspartiet här har förfarit på ett sätt som jag nödgas beteckna som politiskt föga hederligt.

Att reformera skattesystemet på ett mera varaktigt och för de enskilda människorna mera rättvisande och inflationshindrande sätt är förvisso en svår uppgift, men alla krafter borde ha satts in för att uppnå ett långt bättre system än det som nu gäller.

Jag är minst sagt något förvånad över att regeringen kan anse sig ha handlat i enlighet med riksdagens beslut då den utfärdade inbjudan till den överläggning som har kallats Haga III. Jag behöver bara hänvisa

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

till skrivningen i utskottsbetänkandet nr 16 av den 3 december 1975 för att det skall stå klart att riksdagens beslut avsåg något helt annat. Regeringen skulle ju till riksdagen redovisa huvuddragen av det program och formerna för de överläggningar som beskrivits i betänkandet. Och enligt den uppgörelse som låg till grund för skrivningen skulle vi inom oppositionen ha rätt att motionsvägen göra erinringar i de anförda avseendena, om vi inte var tillfredsställda med uppläggningsen. Eftersom jag aktivt deltog vid utformningen av utskottets skrivning och förut-sättningarna härför, känner jag mig personligen ej tillfredsställd med sättet för överläggningarnas förverkligande.

Fru talman! Genom en under många år vunnen erfarenhet har jag lärt mig inse värdet av de fackliga organisationerna – både för de anslutna medlemmarna och för företagen. Deras förekomst har gett stadga åt arbetslivet.

Jag känner också till de betydande avgifter de olika medlemmarna erlägger för att vara företrädare på bästa möjliga sätt. Därför förstår jag att man förväntar sig fördelar av sin fackliga anslutning. Å andra sidan har jag mycket svårt att tro, att det skulle föreligga en så stark motvilja mot att deltaga i ett "forum för samråd", som det uppgivits i samband med regeringens senaste inbjudan, om det hade funnits en beredvillighet hos alla parter att genomföra ett samråd av den verkliga innebörd som jag strävat efter att möjliggöra.

Med detta anförande slutar jag mina insatser i riksdagen. Jag kan inte längre utöva något praktiskt inflytande för mina medmänniskor, som jag genom mina insatser velat gagna. Jag vill försäkra att min vilja har varit att göra en insats inom de områden där min erfarenhet kunnat komma till uttryck.

Jag är djupt oroad över den särskilt för vår export besvärande kostnadsutvecklingen och inflationen som plågar oss alla. Detta innebär inte att jag en enda sekund tänker mig att receptet för att åstadkomma en ändring skulle vara en standardsänkning. Det behöver inte ta sig sådana uttryck, om de som nu får ta ansvaret vinnlägger sig om att i solidarisk samhällsanda finna vägar för att skapa ökad effektivitet och konkurrenskraft i ett resursskapande näringsliv. Då har vi i Sverige råd att förbättra allas standard och förverkliga en bättre omvårdnad i vårt land och samtidigt ge en rejäl tribut till de klart sämre ställda i utvecklingsländerna.

Herr JANSSON (s):

Fru talman! Frågan om sparstimulerande åtgärder och värdesäkring av realbankräntan för småsparare m. m. har ju under en följd av år varit föremål för riksdagens behandling. Jag skall i mitt inlägg något beröra dessa frågor i anslutning till reservationerna 3 och 4 A vid finansutskottets betänkande nr 40.

I dessa reservationer yrkar vi avslag på motionerna nr 1986, 2047 och 2556 mom. 2, som behandlar just sparstimulerande åtgärder och vär-

desäkring av bankkräntan. Vi tycker, fru talman, att vi har synnerligen starka skäl för detta avslagsyrkande. I motsats till herr Söderström är jag inte entusiastisk för sparstimulanser. Först och främst anser jag det tveksamt om man bör satsa samhälleliga medel på subventioner till dem som sparar. Det finns som bekant människor i samhället som av olika anledningar inte sparar. Det finns t. ex. de som inte har råd att spara, om man uttrycker det så. Deras inkomster går åt för att klara livets nödtorft för sig själva och sina familjer. Om man då sätter in sparstimulans av statliga pengar får ju de som inte har möjlighet att spara och tillgodogöra sig dessa förmåner ändå via skatten vara med om att betala förmånerna åt de människor i samhället som har det mycket bättre ställt än de själva. Rättviseskäl, och inte minst fördelningspolitiska motiv, talar enligt min mening emot ett sådant förfaringsätt. Man kommer att fundera över den tänkande lantbrevbärarens dilemma, han som har "Pengar till de redan rika och kravbrev till en medellös".

Nu begär moderaterna i sin motion nr 1986 att regeringen skall utreda och lämna riksdagen förslag om sparstimulanser. I den moderata partimotionen nr 1979 återfinner vi motiveringarna för det yrkandet. Där säger moderaterna, såsom herr Söderström redan har refererat, att moderata samlingspartiets mål är att genom ett spritt personligt ägande inom ramen för en bevarad samhällsekonomi främja den personliga friheten. Därför anser moderaterna att det krävs stimulanser för det enskilda sparandet, och så räknar man upp fem s. k. sparstimulerande åtgärder, som man önskar få genomförda. Man vill ha ett allmänt sparstöd genom premier som staten skall bjuda på, man vill ha ett särskilt sparstöd åt hushåll med låga inkomster, man vill införa sparlön, där staten också skall vara med och stå för fölerna, eftersom man anser att arbetsgivarna skall beviljas extra avdragsrätt för sina lönekostnader i den utsträckning de motsvaras av sparandet. Vidare vill man att regeringen skall förelägga riksdagen förslag om hur befintliga och nytillkomna aktiefonder skall kunna få, som man uttrycker det, "bättre arbetsvillkor", osv. Slutligen vill man ha ett bostadssparande som berättigar till avdrag med 50 % vid taxeringen för inkomster av under året sparade belopp som överstiger 2 % av den taxerade inkomsten.

Jag tycker personligen att moderaterna gör det ganska lätt för sig då det för deras del gäller att främja den personliga friheten. För oss socialdemokrater inrymmer värdet om den personliga friheten så mycket mer. Det gäller den sociala tryggheten, rätten till arbete, tryggheten på äldre dagar genom ordentlig pensionering, barnomsorg, jämställdhet mellan män och kvinnor osv. Men för moderaternas del får man uppfattningen att värdet om den personliga friheten reduceras till att gälla avdrag och bidrag vid privat kapitalbildning. Vad som är betecknande för det moderata förslaget till sparstimulanser är genomgående att staten skall stå för kostnaderna, antingen genom premier eller genom skatteavdrag. Jag kan inte se annat än att detta kommer att bidra till att vidga de ekonomiska klyftorna mellan olika samhällsgrupper. I motionen 2556

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

har även mittenpartierna krävt att regeringen till höstriktsdagen skall lägga fram ett förslag beträffande olika sparstimulerande åtgärder. Mittenpartierna har visserligen inte så i detalj som moderaterna preciserat vilka sparstimulanser det skall vara fråga om, men man får utgå ifrån att även här statliga skattepengar skall komma till användning.

I den borgerliga treenighetens namn har majoriteten i finansutskottet skrivit ihop sig då det gäller dessa motionsyrkanden, och utskottet tillstyrker alltså bifall till motionen 2556 mom. 2. Utskottet förutsätter även att de förslag som framförts i motionerna 1986 och 2047 övervägs i det sammanhanget.

Mittenpartierna ställer alltså upp bakom moderaternas fempunktsprogram för sparstimulanser. Jag tycker att det är värt att notera.

Då det gäller motionen 2047 av herrar Hyltander och Carlström kan vi bara konstatera att det sedan november månad i fjol skett en total omsvängning beträffande centerns och moderaternas ställningstagande till värdesäkring av realbankränta för sparare, dvs. indexreglering av bankränta. När vi i fjol höst i finansutskottet behandlade en enskild centermotion i detta ämne var folkpartiet ensamt om att reservera sig till förmån för motionen. Såväl centern som moderaterna var då överens med oss om att indexreglering inte var rätta vägen att lösa problemet med negativ bankränta. Såväl herr af Ugglas som herr Kristiansson var då överens med mig om att det enda sättet att lösa problemet med negativ bankränta var att bekämpa roten till det onda, nämligen inflationen.

Nu säger en enig borgerlighet i finansutskottet att man förutsätter att det uppslag som framförs i motionen 2047, nämligen införande av värdesäkra sparformer, skall prövas av regeringen och att det skall framläggas förslag om detta. Det som alltså var förkastligt för centern och moderaterna i höstas framstår nu som största visdom.

Fru talman! Som vi framhåller i reservationen 4 A, har hushållssparandet nått en exceptionellt hög nivå. Sparkvoten ligger f. n. på i det närmaste 10 %. Detta kan jämföras med en sparkvot 1969 på ca 3 %. Under sådana förhållanden finns det inga särskilda skäl, anser vi, till ytterligare stimulans av enskilt sparande. I absoluta tal finns det anledning att räkna med att hushållens sparande kommer att öka ytterligare och att hushållssektorn även fortsättningsvis kommer att lämna sitt bidrag till det samlade sparandet i vårt land. Vad som kan anses bidra till detta är bl. a. att riksdagen nyligen har fattat beslut om att höja gränsen för skattefria ränteinkomster. Lyckas vi sedan på ett effektivt sätt bekämpa inflationen i landet tror vi att detta är den bästa metoden för att även skydda småspararnas insatta pengar.

Jag instämmer, herr talman, i det yrkande som Sven Ekström tidigare har framfört.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Jansson gillade inte de borgerliga förslagen till sparstimulanser, speciellt inte moderaternas förslag.

Nu är det ju inget nytt med sparstimulanser. Det nya kan möjligen vara att vi har utvidgat registret något till litet olika former av sparstimulanser. Men, herr Jansson, vi har ju haft Strängaspel i olika former. Vi har lönsparande i dag med av staten betalda vinster. Jag har inte hört att herr Jansson opponerar sig mot den formen, och det är precis detsamma som vi har tänkt oss.

Men vad vi har, herr Jansson, är personlig frihet att tycka precis vad vi vill om det här, och jag tycker att både herr Jansson och jag skall vara väldigt tacksamma för att vi har den möjligheten.

Herr JANSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag är fullt medveten om att vi har lönsparande, ungdomens lönsparande bl. a., som stöds av statliga medel, och det har jag inte protesterat emot. Men jag är tveksam inför att utvidga detta till att gälla områden som moderata samlingspartiet i sin motion har räknat upp. Man får ju fråga sig vad det kommer att få för konsekvenser för samhällsekonomin och då det gäller likheten och jämvikten mellan olika samhällsgrupper. De som har möjligheter att spara inom dessa olika områden som moderata samlingspartiet i sin motion räknar upp kan ju då med statligt stöd skaffa sig betydande tillgångar som andra människor, som inte kan vara med och spara, får bidra till via skattsedeln. Det är detta som jag tycker är principiellt felaktigt och som jag inte har särskilt stora sympatier för.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag får nog uppmana herr Jansson att läsa på litet bättre vad våra förslag innebär. Hade han gjort det, skulle han inte komma med vad han nu har sagt.

Vi har nämligen gjort begränsningar för att stimulanserna inte skall vara för dem som har höga inkomster utan för den breda massan. Det gäller här inte stora saker utan småsaker, men sammantaget kan det bli stora saker. Vad vi anser värdefullt är att vänja folk vid att spara från början. Det är då vi når de stora effekterna.

Herr JANSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är bra om vi kan vänja folk vid att spara. Men jag är fortfarande tveksam inför det här systemet att gå via aktiefonder och att, som man säger i moderatmotionen, ge dessa aktiefonder bättre arbetsvillkor. Vad ligger bakom detta ställningstagande från moderaternas sida?

Vi har inga som helst uppgifter om vad det kan komma att kosta samhället på sikt, om man går in för en mycket bred satsning på sparstimulanser av det slag som moderata samlingspartiet har föreslagit. Jag

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

tror det vore bättre om man i dessa sammanhang inte bara slängde ut lösa påståenden och sade att detta är någonting som man vill satsa på, men det är begränsat så och så. Man har ju ingen uppfattning om vad konsekvenserna blir för samhällsekonomin genom ett sådant förfarande. Jag tycker att det är litet lösaktigt från moderata samlingspartiets sida att göra på detta sätt.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! Det råder väl knappast något tvivel om att arbetslösheten varit större om inte industrin haft vilja, förmåga och möjlighet att tillverka på lager under det svaga exportåret 1975. Det är självklart att denna kraftiga lageruppbyggnad ställt stora krav på kapitaltillskott. De börsnoterade företagen nyemitterade under föregående år aktier för inte mindre än 900 milj. kr., varjämte utgivandet av industriobligationer nästan fördubblades i jämförelse med 1974. Dessutom har en omfattande upplåning skett utomlands.

För den mindre och medelstora företagsamheten är de här angivna möjligheterna att skaffa kapital högst begränsade. Småföretag kan inte gå ut till allmänheten för att få nytt aktiekapital, inte emittera obligationer eller låna utomlands. Man är då i stor utsträckning hänvisad till de s. k. mellanhandsinstituten Industri kredit, Företagskredit, Lantbrukskredit och dessutom Sveriges Allmänna Hypoteksbank. Industri kredit och Företagskredit har f. n. 1 000 låneärenden till ett belopp av sammanlagt 1 miljard kronor. Väntetiden efter beviljandet är mellan två och sex månader. Med tanke på att någon snabb avveckling av de stora inneliggande lagren knappast är att räkna med under året och den kraftigare investeringsstimulans som nu även socialdemokraterna biträder är det angeläget att mellanhandsinstituten snabbt erhåller ökad utlåningskapacitet. Den i dag aviserade åtstramningen av kreditmarknaden i samband med diskontohöjningen kommer ytterligare att öka svårigheterna för de små och medelstora företagen.

För jordbruket, som har garanterade avsättningsmöjligheter för sina basprodukter, föreligger det inga kapitalbindande behov att producera på lager. Behovet av investeringar i inventarier och byggnader samt ständigt stegrat lånebehov vid fastighetsaffärer har emellertid medfört att våra hypoteksföreningar – som tidigare angetts här i dag – har en lånekö på inte mindre än 1,6 miljarder kronor. Mot bakgrund härav kan det knappast betraktas som något överbud att höja ramen för Hypoteksbankens obligationsemissioner från 500 till 600 milj. kr. Det är anmärkningsvärt att socialdemokraterna föreslår ett 25-procentigt investeringsavdrag men samtidigt yrkar avslag på våra förslag att underlätta den mindre företagsamhetens möjligheter att skaffa erforderligt kapital till dessa investeringar. Motiveringen att ett bifall till utskottsmajoritetens förslag skulle innebära en låsning av kreditpolitiken som försvårar en framtida anpassning i ett ändrat konjunkturläge ter sig knappast övertygande med tanke på hur bl. a. bostadssektorn är kreditpolitiskt prioriterad.

Avslutningsvis några ord om långtidsbudgeten. Behovet av en sådan i verklig mening tas bl. a. upp i motionen 2557 av herr Bohman m. fl. Den långtidsbudget som årligen redovisas i anslutning till kompletteringspropositionen är endast en framskrivning. Den är inte en plan eller prognos och kan inte ligga till grund för en i högsta grad nödvändig prioritering mellan tidigare åtaganden och nya reformer eller mellan olika reformkrav.

Socialdemokraterna avstyrker nu detta vårt krav på en ny utformning av långtidsbudgeten med motiveringen att en analys av den offentliga sektorns utvecklingsmöjligheter görs i de regelbundet återkommande långtidsutredningarna och att det är där diskussioner om prioriteringar kan ske.

Av två skäl är detta enligt min mening inget hållbart argument. För det första bör en långtidsbudget inte bara omfatta den offentliga sektorns anspråk. För det andra är även de nuvarande långtidsutredningarna ganska långt ifrån det material som krävs för en rullande långtidsbudgetering av statens verksamhet.

Herr talman! De yrkanden som erfordras har redan ställts från moderat håll, varför jag nöjer mig med att instämma i dessa.

Herr PETTERSSON i Malmö (s):

Herr talman! För två år sedan stod jag i den här talarstolen med samma placering på talarlistan. Jag nöjde mig då, kl. 00.05 på pingstaftonens morgon, med att tillönska herr talmannen en glad pingst och gick sedan ner och satte mig.

Förra året strök jag mig från talarlistan i förhoppning om att andra skulle visa samma goda vilja. Så var ej fallet. Den lilla grupp av kolleger som jag har en känsla av bär på tron att är man i huset så måste man tala tog inte intryck av den goda vilja jag visade. Jag har därför tänkt att i år, tredje året, tillåta mig att ta kammarens uppmärksamhet i anspråk trots att tiden är långt liden. Och jag gör det därför att det som jag hade tänkt tala om har diskuterats av flera talare.

Vad man ibland nästan upprörs över är den ensidighet som präglar diskussionen kring de mycket komplexa problem det innebär att återställa balansen i våra utrikesaffärer. Här används uttrycket det höga kostnads-läget som om det vore något fult; och det är det naturligtvis på sätt och vis. Men det är mycket liten glädje med – som så många har gjort här i dag – att stå och gnälla över det höga kostnadsläget när man samtidigt visar ytterligt liten vilja att presentera sätt och metoder att åstadkomma ett bättre system. Dessutom tror jag att man har ryckts med av sitt eget tänkande och ser onödigt svart på vår konkurrenssituation.

Visst har vi ett högt kostnadsläge, och bland flera orsaker till det skall jag nämna tre som har spelat en roll i dagens debatt.

Lönerna i vårt land, för det första, är mycket höga liksom de till dem kopplade bikostnaderna. Sammantaget har vi sannolikt de högsta arbetslönerna i världen. Det är klart att det är en belastning ur konkurrens-

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

synpunkt, både för vår handel med utlandet och här hemma. Men omvänt är det, som för företagen ter sig som en svart sak, en stor fördel för löntagarna och ett resultat av den fackliga kampen. Jag tror vi gör klokt i att tänka på att våra starka fackliga organisationer, LO, TCO och SACO, kommer att se till att löntagarna i fortsättningen får sin rättmätiga del av produktionen och produktionstillskotten. Det är nog klokt att vi vänjer oss vid att lönekostnaderna kommer att vara höga även i framtiden.

Det andra, något som också slits i debatten, är det höga skattetrycket, som pressar företagen. Det tror jag också är någonting som vi får vänja oss att leva med. Det är ju den spegelvända bilden av det som vi alla är stolta över, det välutbyggda Socialsverige. Då talar jag om Socialsverige i mycket vid mening. Det är ju ingenting som en knapp majoritet har åstadkommit – i regel träffas alla beslut om tunga socialpolitiska reformer av mycket stora majoriteter. Vad vi har att räkna med, tvärtemot vad moderata samlingspartiet tror, är inte bara en fortsättningsvis hög utan ökande skattebelastning genom denna kammares envetna vilja att bygga ut den sociala omvårdnaden och skapa möjligheter till utbildning – socialpolitik i vid mening. Även denna påverkande faktor har vi att leva med.

Det tredje är inkomstutjämningen, det vi vid högtidliga tillfällen kallar för jämlikhetspolitik. Det kostar pengar att utjämna inkomsterna och det frestar på att åstadkomma jämlikhet. Men en solidarisk lönepolitik och en efter inkomstutjämning avpassad skattepolitik innebär också att kostnaderna ökar.

När avtalsrörelserna inriktats så att lågavlönade människor – handelsanställda, transportanställda och övriga anställda inom servicesektorn – under senare år har fått berättigade och rejäla löneflyft, så måste kostnaderna därför bäras. Och eftersom de inte kan bäras av vinstmarginaler i företagen, får vi andra solidariskt bära dem i form av ökade tributer för de produkter som åstadkommes av arbetande människor inom service- och näringslivet. Det finns ytterligare en faktor som hör hemma i detta sammanhang. Den medvetna och hårt drivna låglöneprofil som samhället – stat och kommun – som arbetsgivare visat under de senaste fem åren har naturligtvis jämte den övriga kommunala expansionen kommit att betyda kraftigt ökade kostnader för kommunerna. Detta är ett faktum. Jag skulle tro att löneflyften kanske framför allt på landstingssidan är orsak till hälften, om inte mer, av de ökade skatterna.

Skattebördan är tung, och det gnälls över de ökade kommunala skatterna. Men dessa skatter har å andra sidan inneburit att ett renodlat utnyttjat proletariet, en C-grupp på den svenska arbetsmarknaden – jag tänker då på dem som har ett tungt och psykiskt mycket slitsamt arbete t. ex. inom långtids- och akutvård – äntligen kommit upp i en lönestandard och en levnadsstandard som närmar sig andra människors, även om de ännu har en bit kvar dit. Om vi vill åstadkomma en verklighet bakom honnörssordet jämlikhet får vi räkna med att det kostar pengar.

Vi har här tre problemområden som vi måste fortsätta att arbeta med.

Torsdagen den
3 juni 1976*Den ekonomiska
politiken m. m.*

nämligen de höga lönerna, den sociala omvårdnaden och de höga skatterna samt inkomstutjämningen. Jag befarar att om vi mot all förmodan skulle få en annan majoritet i denna riksdag så kommer attacken i första hand att sättas in på den sista punkten. Den är nämligen lättast att komma åt. Det gäller dessutom här att hjälpa en minoritet, och man har alltid möjlighet att med egoism som argument skapa majoriteter mot eftersatta grupper. Vi har inget välfärdsland, när en stor majoritet lever väl på bekostnad av underbetalda och nedtryckta minoriteter. Det är ett dåligt samhälle som hesiterar inför konsekvenserna av att lyfta lönerna också för dem som kanske gör det sämsta, grävsta och tyngsta jobbet.

Jag låter kanske pessimistisk, men jag tror inte på möjligheten av att driva en annan politik och gå emot den starka fackliga rörelsen och en kraftig majoritet av folket som både vill ha det välutbyggda Socialsverige och åstadkomma en fortsatt inkomstutjämning. Då måste vi göra något annat.

I det sammanhanget vill jag säga att några av dem som jag lyssnat på i dag har gjort mig beklämd genom att visa en fantasilös konservatism som inte leder någon vart. De försöker bara konservera problemen genom att envetet återkomma till de höga kostnaderna och sucka över dem.

Men det finns en annan väg att gå. Det finns spår ljus över den vägen, och banan är stakad. Det gäller – som herr Löfgren sade för en stund sedan – att utnyttja den höga tekniska nivå vi har kommit fram till. Det gäller att utnyttja alla de resurser vi har genom att vi satsat på att utbilda människor. Vi har kommit längre än de flesta andra länder när det gäller de mänskliga och tekniska förutsättningarna för att ta ett språng framåt och inte bara långsamt gå vidare.

Då måste vi först släppa den envetna tanken att det i första hand är genom en utbyggd varuproduktion som vi skall lösa våra exportproblem. Jag tror att man här måste visa mera fantasi. Det är inte varuproduktionen som är vår stora framtida exportartikel, utan det är kunnandet manifesterat i praktiska erfarenheter. Jag tror att vi har kommit längre när det gäller att snygga upp förstörd miljö, att förhindra miljöförstöring. Det pekar på en väg att sälja svenskt kunnande. I dag bygger svenska byggföretag jorden runt med metoder som är så överlägsna att trots att arbetslönen är tre till fyra gånger högre lämnar man lägre anbud än konkurrerande inhemska och andra företag. Det är inte fråga om att på sikt producera sjukhus nyckelfärdiga och fullt utrustade utan att producera sjukhus i drift, där vi utnyttjar det kunnande som vår långt drivna sociala politik har givit oss och framför allt dem som vi har bett tekniskt lösa våra problem.

Det här innebär emellertid också någonting annat. Det innebär att man i en hårt viljeinriktad satsning försöker samla alla resurserna i nationen, och det är nödvändigt i ett land så litet som vårt. Det kräver ett betydligt större mått av planerad verksamhet än vad som i dag präglar svenskt arbetsliv, svenskt näringsliv och svenska satsningar. Men det kräver också politisk vilja och politiskt mod – för här fordras en, i bästa

mening använd, fantasifull spekulativ anspänning ifrån samhället, ett fantasifullt risktagande i stället för ett konservativt.

Jag skulle, herr talman, ha velat utveckla det här i detalj, men jag avstår för att försöka hålla mig inom tiden. Jag tror det är begripligt för oss alla att vad jag vill ha sagt med detta är att en positiv och lite mera fantasifull, mindre konservativ syn på näringspolitiska och ekonomiska problem skulle kunna inte bara göra det möjligt för oss att komma till rätta med våra kostnader i nuet utan också ge oss möjligheter att bära de ökade kostnader som det innebär att ytterligare föra samhället framåt och ge människorna en bättre standard.

Då menar jag, herr talman, inte att vi skall höja välfärdsnivån för den majoritet av folket som har det bra, ja utomordentligt bra, utan det gäller att göra slut på de sista kvarlevorna av den svenska fattigdomen. Ingen skall tro att fattigdomen är utrotad. Den lever kvar som en plåga för små grupper. Men vi är nära att komma ut ur den gamla svenska fattigdomen. Vi är så nära att det vore en skam om vi misslyckades att genom fantasifullhet, politisk vilja och god planering åstadkomma den ansats som även för eftersläntrarna i kapp dem som i dag har det hyggligt i det här landet.

I detta anförande instämde herrar Olsson i Edane, Mathsson i Fagersta och Hagberg i Örebro, fru Sundström, herrar Högström, Mellqvist och Nygren, fru Hansson, herrar Dahlberg, Håkansson i Trelleborg och Ulander, fru Ström samt herrar Hellström och Nordberg (samtliga s).

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber om överseende med att jag nu tar kammarens tid i anspråk några minuter. Min avsikt var från början inte att delta i den ekonomiska debatten, och inte heller skall jag i detta anförande polemisera mot någon och därmed ge anledning till en följddebatt.

Vad som har fått mig att begära ordet är dagens kommuniké från riksbanken som jag hoppas att kammarens ledamöter har tagit del av. För att man skall få något begrepp om den kommunikéns innehåll bör man ha en viss praktisk erfarenhet av den in- och utlåningsverksamhet som bedrivs i vårt banksystem. Jag vill inte säga att jag har egna praktiska erfarenheter av det, men jag är inte främmande för lånekamrerarnas arbete. Dessa tjänstemän kommer dagligen i kontakt med den lånesökande allmänheten, och deras erfarenhet vill jag nu vidarebefordra från denna talarstol.

Kommunikén signalerar bl. a. en räntehöjning med 1/2 % av riksbankens gällande diskonto. Dock skall räntenivån vid emission av långfristiga obligationer bibehållas oförändrad. En konsekvens av denna riksbankens diskontohöjning blir att bankerna tvingas höja sin utlåningsränta med minst 1/2 %, och detta innebär i klartext ökade kostnader för produktionen, fördyring av levnadskostnaderna osv. Det är nu inte min mening att vi här i riksdagen skall föra en räntedebatt, utan jag konstaterar

bara att en räntehöjning medför samhällsekonomiska konsekvenser i form av fördyrade levnadskostnader.

Jag lämnar därmed rântan och kommenterar i stället kommunikén i vad gäller skärpningen av kvotkravet. Om jag läser kommunikén rätt, så skulle syftet med införandet av nya beräkningsregler för likviditetskraven innebära att man motverkar den s. k. grå kreditmarknaden. Jag skall emellertid inte nu närmare gå in på den frågan, eftersom jag får tillfälle till det i höst, när riksdagen skall behandla en motion som jag väckt och som just handlar om den grå kreditmarknaden.

Vad jag nu närmast är oroad för – och det är en oro som delas av många – är att den föreslagna skärpningen leder till att vissa banker måste införa kreditstopp för att kunna leva upp till gällande bestämmelser. Konsekvenserna av denna skärpning av kreditgivningen blir med andra ord att redan beviljade krediter inte kan och inte får utbetalas, och vilka följder det kan få förstår nog var och en. Jag har i eftermiddag haft flera samtal med bankfolk som uttalat sin oro och frågat: Vad skall vi göra med alla dessa människor som redan lovats krediter om vi nu inte kan få låna ut pengar på grund av riksbankens nya direktiv, som innebär en skärpning av utlåningsbestämmelserna?

Det är inte min avsikt att vi här i kammaren nu skall diskutera dagens riksbankskommuniké, utan jag vill bara ge uttryck för den oro som jag känner – och som jag vet delas av många – inför konsekvenserna av riksbankens beslut. Det kan gå ut över enskilda medborgare, som känner sig lurade. De har kanske köpt en fastighet eller föranstaltat om andra investeringar, och när de nu inte får låna de pengar som erfordras kommer de i ett mycket bekymmersamt läge.

Sedan kan man fråga sig om denna skärpning av kreditgivningen är nödvändig samtidigt som åtgärder sätts in för att stimulera till ökade investeringar i maskiner o. d. för att därmed öka sysselsättningen. Ekvationen går inte ihop – jag kan i varje fall inte fatta den.

Låt mig äändå, herr talman, till vad verkan det hava kan, uttala förhoppningen att vi skall få särskilda övergångsbestämmelser, även om kommunikén inte utlovar några sådana. Det betyder i klartext att redan beviljade och – märk väl! – legitima lån skall få betalas ut, även om detta skulle innebära ett visst överskridande av ifrågavarande banks likviditetskvot.

Herr talman! Jag önskar att denna förhoppning måtte nå fram till de ansvariga i riksbanken och att förslaget kan accepteras av dessa.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. I

Herr TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 1 röstas ja,

den det ej vill röstas nej.

Vinner nej har kammarkaren bifallit reservationen nr 1 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 150

Nej – 150

Avstår – 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Magnusson i Nennesholm (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befunns denna innehålla ja.

Kammarkaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

Mom. 2

Herr TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 2 röstas ja,

den det ej vill röstas nej.

Vinner nej har kammarkaren bifallit reservationen nr 3 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 150
Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Björck i Nässjö (m) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

Mom. 3

Herr TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herrar Burenstam Linder och Söderström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Burenstam Linder begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herrar Burenstam Linder och Söderström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Burenstam Linder begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 255
Nej - 44
Avstår - 2

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av 1:o utskottets motivering, 2:o) den i reservationen nr 6 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

samt 3:o) den i reservationen nr 6 B av herr Hermansson anförda motiveringen, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Ekström begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hermansson begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets motivering i betänkandet nr 40 mom. 3 antar reservationen nr 6 A av herr Ekström m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 6 B av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 136
Nej - 15
Avstår - 152

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren godkänner finansutskottets motivering i betänkandet nr 40 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 6 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 150
Nej - 150
Avstår - 2

Då sålunda de angivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Sellgren (fp) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll godkänt den i reservationen nr 6 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 7 A av herr Ekström m. fl. samt 3:o) reservationen nr 7 B av herr Hermansson, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Ekström begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hermansson begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 4 antar reservationen nr 7 A av herr Ekström m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 7 B av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 137
Nej - 15
Avstår - 152

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 A av herr Ekström m. fl.

Vid omröstningen genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 151
Nej - 151
Avstår - 2

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Karlehagen (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Torsdagen den
3 juni 1976

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 7 A av herr Ekström m. fl.

Mom. 5

Herr TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 151

Nej - 151

Avstår - 2

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan fru Ingvar-Svensson (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 8 av herr Ekström m. fl.

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels den i reservationen nr 9 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen, dels den i reservationen nr 9 B av herr Hermansson anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren beträffande finansutskottets betänkande nr 40 mom. 5 godkänner den i reservationen nr 9 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 9 B av herr Hermansson anförda motiveringen.

Vid omröstningen genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 140
Nej - 15
Avstår - 149

Mom. 6

Herr TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 40 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 10 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ekström begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 164
Nej - 137
Avstår - 2

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 11 B av herr Hermansson anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran godkänner finansutskottets motivering i betänkandet nr 40 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran godkänt den i reservationen nr 11 B av herr Hermansson anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-

Torsdagen den
3 juni 1976

*Investeringsavdrag
och -bidrag*

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 152
Nej – 16
Avstår – 136

Herr BURENSTAM LINDER (m):

Herr talman! Jag skulle vilja avge följande röstförklaring.

Efter det att vår reservation 5 och därmed också vår reservation 6 C fallit har vi i voteringen om motiveringen under mom. 3 stött utskottets hemställan. Detta har vi gjort, eftersom utskottsmajoriteten där ställt sig bakom våra krav att marginalskatterna skall sänkas och skatteskalorna inflationsskyddas. Utskottet har där också instämt i andra viktiga uttalanden som görs i vår motion. Därutöver har emellertid utskottet i anslutning till detta moment gjort vissa uttalanden, som sägs vara riktade mot vår motion. Utskottet återger emellertid i detta avseende vår motion på ett missvisande sätt. Att vi i motiveringen stött utskottets hemställan innebär alltså inte att vi därmed godtagit kritiken av vår motion.

§ 2 Investeringsavdrag och -bidrag

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1975/76:67 med anledning av propositionen 1975/76:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1976/77, m. m. (kompletteringspropositionen) jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till skatteutskottet.

(Detta betänkande hade debatterats i samband med behandlingen av finansutskottets betänkande nr 40.)

I propositionen 1975/76:150 hade regeringen (finansdepartementet) under punkterna 10–12 föreslagit riksdagen att anta

10. vid propositionen fogat förslag till lag om storleken av statlig inkomstskatt som ingick i preliminär skatt för budgetåret 1976/77.

11. vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1975:1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt.

12. vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1975:1149) om statligt investeringsbidrag för inventarieanskaffning.

I propositionen lades bl. a. fram förslag till lagstiftning om höjning av det särskilda investeringsavdraget för maskininvesteringar m. m. från 10 % till 25 %. Samtidigt föreslogs att det statliga investeringsbidraget höjdes från 4 % till 10 %.

Vidare hade föreslagits att uttagsprocenten för statlig inkomstskatt, som ingick i preliminär skatt för budgetåret 1976/77, bestämdes till 100.

Torsdagen den
3 juni 1976

*Investeringsavdrag
och -bidrag*

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1975/76:2556 av herrar Ahlmark (fp) och Fälldin (c), vari under punkten 1 hemställts att riksdagen beslutade att särskilt investeringsavdrag i rörelse, jordbruk och skogsbruk skulle utgå med 25 % för investeringar i maskiner och inventarier och med 10 % för investeringar i byggnader samt att motsvarande statliga investeringsbidrag skulle utgå med 10 % resp. 4 %, allt i vad avsåg leveranser resp. byggnadsarbeten som i huvudsak fullgjordes under tiden den 1 maj—den 31 december 1976,

1975/76:2557 av herr Bohman m. fl. (m), vari under punkterna 2 och 3 hemställts att riksdagen beslutade

2. att vad gällde näringslivets maskininvesteringar medge avdrag resp. bidrag för investeringsvaror som beställts före den 31 december 1976 och levererats senast den 31 mars 1977,

3. att näringslivet gavs rätt till investeringsavdrag resp. bidrag för byggnadsinvesteringar fram till den 31 mars 1977 i enlighet med vad i motionen anförts,

1975/76:2558 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari under punkten 1 hemställts att riksdagen beslutade avslå regeringens hemställan under punkterna 11 och 12 i propositionen 1975/76:150, och

1975/76:2559 av herr Larsson i Staffanstorp m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1975/76:150 beslutade att förhöjt investeringsavdrag resp. bidrag vid anskaffning av maskiner och andra inventarier i industri, jordbruk och skogsbruk skulle utgå med 20 % resp. 8 % fr. o. m. den 1 januari 1976 samt med 25 % resp. 10 % fr. o. m. den 1 maj 1976.

Utskottet hemställde

1. beträffande höjt investeringsavdrag och -bidrag för maskininvesteringar under tiden den 1 januari—den 30 april 1976 att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2559 i denna del,

2. beträffande höjt investeringsavdrag och -bidrag för maskininvesteringar fr. o. m. den 1 maj 1976 att riksdagen skulle

a. med avslag på motionen 1975/76:2558 punkten 1 samt med bifall till motionerna 1975/76:2556 punkten 1 i denna del och 1975/76:2559 i denna del och med anledning av motionen 1975/76:2557 punkten 2 anta propositionen i denna del,

b. avslå motionen 1975/76:2557 punkten 2 i den mån den inte kunde anses tillgodosedd genom vad utskottet anförts och under moment 2 a hemställt,

c. till följd härav anta de vid propositionen fogade förslagen till dels lag om ändring i lagen (1975:1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt,

dels lag om ändring i lagen (1975:1149) om statligt investeringsbidrag

Torsdagen den
3 juni 1976

*Investeringsavdrag
och -bidrag*

för inventarieanskaffning,

3. beträffande investeringsavdrag och -bidrag för byggnadsinvesteringar att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1975/76:2556 punkten 1 i denna del,

b. motionen 1975/76:2557 punkten 3,

4. beträffande uttagsprocenten för statlig inkomstskatt för budgetåret 1976/77 att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:150 i denna del skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om storleken av statlig inkomstskatt som ingick i preliminär skatt för budgetåret 1976/77.

Reservationer hade avgivits

1. av herrar Magnusson i Borås (m), Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Sundkvist (c) och Olsson i Järvsö (c) samt fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2556 punkten 1 samt med anledning av motionen 1975/76:2557 punkten 3 skulle anta av reservanterna framlagda förslag till

1. lag om särskilt investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten,

2. lag om statligt investeringsbidrag för vissa byggnadsarbeten,

2. av herrar Magnusson i Borås (m), Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Sundkvist (c) och Olsson i Järvsö (c) samt fru Troedsson (m) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanterna angiven lydelse.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionen 2558.

Herr CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 2558 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och

förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 67 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionen nr 2558 i motsvarande del.

*Ändrade avdrags-
regler för egenav-
gifter*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 288
Nej - 15
Avstår - 2

Mom. 3 och 4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 3 Ändrade avdragsregler för egenavgifter

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1975/76:68 med anledning av propositionen 1975/76:178 om ändrade avdragsregler för egenavgifter, m. m. jämte motioner.

I propositionen 1975/76:178 hade regeringen (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att anta de vid propositionen fogade förslagen till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

"I propositionen förslås ändrade regler om avdrag vid inkomsttaxeringen för s. k. egenavgifter, dvs. socialförsäkringsavgifter och allmän arbetsgivaravgift som utgår på egenföretagares inkomster. Syftet med de nya bestämmelserna är att egenavgifterna skall tas ut efter samma principer som de avgifter som arbetsgivare betalar på utgående löner. Därmed elimineras de särskilda marginaleffekter som annars skulle ha kunnat uppkomma vid 1977 års taxering.

Förslaget innebär att egenavgifter, som belöper på inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse, i fortsättningen inte skall dras av som allmänt avdrag utan som omkostnad i förvärvskällan. Vid taxeringen för visst beskattningsår medges ett schablonavdrag för de egenavgifter som hänförs till beskattningsåret i fråga. Schablonavdraget beräknas på ett underlag

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenav-
gifter*

som motsvarar bruttointäkterna i förvärvskällan efter avdrag för andra omkostnader än schablonavdraget. Avdraget utgör vanligen 10 % av den del av underlaget som inte överstiger 10 000 kr., 20 % av den del av underlaget som ligger mellan 10 000 kr. och 100 000 kr. samt 15 % av överskjutande del av underlaget. För vissa skattskyldiga med låga egenavgifter utgör schablonavdraget 4 % av underlaget.

De slutliga egenavgifter som påförs för visst beskattningsår skall avstämmas mot det tidigare medgivna schablonavdraget. Är de slutliga avgifterna större än schablonavdraget, får överskjutande belopp dras av vid följande taxering. Har å andra sidan schablonavdrag medgetts med högre belopp än de slutliga egenavgifterna, tas skillnadsbeloppet upp som intäkt vid den följande taxeringen.

Det nya schablonavdraget medges första gången vid 1977 års taxering. Egenavgifter som påförts på grund av 1976 års taxering får dras av som allmänt avdrag enligt äldre bestämmelser. Avdraget skall dock som regel fördelas med en tredjedel vid vardera av 1977–1979 års taxeringar.”

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1975/76:2560 av herr Bohman m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att i enlighet med vad som i motionen anförts schablonavdraget skulle fastställas för ett år i taget.,

2. att vid beräkning av definitiva egenavgifter de verkliga avgifterna – ej schablonmässigt beräknade sådana – skulle ligga till grund och att därför anvisningarna till 41 b § första stycket kommunalskattelagen enligt regeringsförslaget skulle kompletteras på sätt motionärerna föreslagit,

3. att anvisningarna till 22 § punkt 2 a kommunalskattelagen kompletterades så att efter tredje stycket enligt regeringsförslaget ett nytt stycke infördes med av motionärerna föreslagen lydelse, innehållande att innan schablonavdraget beräknades för makar, som gemensamt drev jordbruk eller rörelse, inkomsten skulle fördelas mellan makarna enligt gällande bestämmelser, varvid makarna i fråga om den del av inkomsten som understeg 10 000 kr. borde få beräkna schablonavdraget efter 15 %,

4. att i fall, då inbetalningar av preliminära socialförsäkrings- och arbetsgivaravgifter gjorts, så att dessa beloppsmässigt motsvarade det medgivna schablonavdraget, skulle, om de preliminära inbetalningarna inte täckte de definitiva avgifterna, någon straffavgift inte utgå på den del av de oguldna avgifterna, som motsvarade skillnaden mellan definitiva avgifter och avgifterna enligt schablonavdraget,

5. att uttala, att den i propositionen aviserade utvidgningen av 80/85-procentsregeln till att omfatta även egenavgifterna borde tillämpas fr. o. m. 1977 års taxering,

1975/76:2561 av herr Josefson m. fl. (c).

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenav-
gifter*

1975/76:2563 av fru Troedsson (m) och herr Magnusson i Borås (m),
vari hemställt att riksdagen beslutade att överskott inom inkomstslaget
jordbruksfastighet fick kvittas mot underskott inom inkomstslaget rörelse
och tvärtom vid beräkning av egenavgifter,

dels de under allmänna motionstiden vid 1975/76 års riksmöte väckta
motionerna

1975/76:953 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp, c, m),

1975/76:954 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. (c, m, fp),

1975/76:1031 av herr Sundman (c),

1975/76:1033 av fru Troedsson (m),

1975/76:1044 av herrar Winberg (m) och Lidgard (m),

1975/76:1045 av herr Wirtén m. fl. (fp, c, m),

1975/76:1996 av herr Bohman m. fl. (m), såvitt nu var i fråga (punkten
4), och

1975/76:2114 av herr Ahlmark m. fl. (fp).

Utskottet hemställde

1. beträffande underlaget för beräkning av egenavgifter att riksdagen
skulle avslå motionen 1975/76:2563,

2. beträffande ändrade avdragsregler för egenavgifter

a. att riksdagen med avslag på motionerna 1975/76:2560 punkterna
2-4 och 1975/76:2562 samt med bifall till propositionen 1975/76:178 skul-
le anta de vid propositionen fogade förslagen till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) med de ändringar
att

dels ingressen skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

dels 53 § 1 mom. och anvisningarna till 41 b § skulle erhålla av utskottet
föreslagen lydelse, innebärande följdändring och ändringar av teknisk
natur,

dels punkt 4 av ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av ut-
skottet föreslagen lydelse, innebärande ändringar av teknisk natur,

2. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt med den
ändringen att punkt 3 av ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla
av utskottet föreslagen lydelse, innebärande ändring av teknisk natur,

b. att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1975/76:953,

2. motionen 1975/76:954,

3. motionen 1975/76:1031,

4. motionen 1975/76:1033,

5. motionen 1975/76:1044,

6. motionen 1975/76:1045,

7. motionen 1975/76:1996 punkten 4,

8. motionen 1975/76:2114,

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenav-
gifter*

9. motionen 1975/76:2560 punkterna 1 och 5,

i den mån de inte kunde anses tillgodosedda genom vad utskottet anfört och under moment 2 a hemställt,

3. beträffande avdrag för premier för gruppliv- och gruppsjukförsäkringar att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2561 i den mån den inte kunde anses tillgodosedd genom vad utskottet anfört.

Reservationer hade avgivits

beträffande underlaget för beräkning av egenavgifter

1. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:2563 hos regeringen begärde förslag till hösten 1976 om ändrade regler för beräkning av egenavgift i de fall den avgiftsskyldige hade inkomst av en förvärvskälla och underskott av en annan förvärvskälla av annat slag i enlighet med vad reservanterna anfört,

beträffande beräkning av de slutliga egenavgifterna

2. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 2 a i denna del bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:2560 punkten 2 hos regeringen begärde förslag till hösten 1976 om beräkning av egenavgifterna med hänsyn till verkliga avgifter i stället för schablonmässigt beräknade i enlighet med vad reservanterna anfört,

beträffande kvarskatteavgift

3. av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) som ansett att utskottet under 2 a i denna del bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:2560 punkten 4 hos regeringen begärde förslag till hösten 1976 angående ändrade regler för kvarskatteavgift i enlighet med vad reservanterna anfört.

Fru TROEDSSON (m):

Herr talman! Det är väl inget tvivel om att Astrid Lindgrens saga om Pomperipossa starkt bidragit till att frågan om egenföretagarnas egenavgifter nu får en lösning. Syftet med den proposition som vi nu behandlar är att egenavgifterna skall tas ut efter samma principer som de avgifter som arbetsgivaren betalar på anställdas löner. Egenavgifterna skall i fortsättningen inte dras av som allmänt avdrag utan som omkostnad i förvärvskällan och de skall i princip få dras av redan samma år.

Den orättvisa som har legat i att egenföretagare fått betala avgifter också på avgifterna skulle därigenom försvinna. Propositionen föreslår att detta skall ske genom att ett schablonavdrag för egenavgifterna medges vid taxeringen. Schablonavdraget skall beräknas på intäkten i för-

värvskällan efter avdrag för alla andra omkostnader än schablonavdraget.

Det här förslaget står i princip i överensstämmelse med vad vi moderater upprepade gånger har begärt i det här avseendet alltsedan Haga II-uppgörelsen. Det är givet att vi hälsar detta förslag med stor tillfredsställelse. Ett system där avgifter på avgifter tas ut skulle i år i många fall innebära ett meruttag av avgifter på åtskilliga tusen kronor.

På flera punkter är propositionen emellertid oklar och föga genomtänkt. Framför allt gäller det de egenföretag där båda makarna arbetar gemensamt. Propositionen säger ingenting om huruvida schablonavdraget skall dras på den gemensamma rörelseinkomsten innan denna fördelas mellan makarna eller först efteråt. I båda fall skulle den föreslagna schablonen bli grovt felaktig. Hur skall vidare tredjedelsregeln – dvs. den nya regel som säger att medhjälpande make får taxeras för högst en tredjedel av nettointkomsten – tillämpas? Är det nettointkomsten före eller efter schablonavdrag som skall vara utgångspunkten?

Nu delar utskottet vår uppfattning att dessa bestämmelser är oklara och förutsätter att förslag till lösning skall föreläggas riksdagen under hösten så att reglerna kan tillämpas redan för det här årets inkomster.

Däremot har utskottet ställt sig kallsinnigt till vårt krav på en korrekt beräkning av egenavgifterna. Propositionens och utskottsmajoritetens förslag är att avgifterna skall beräknas på rörelseinkomsten med avdrag för schablonen. Skulle rörelseinkomsten vara 70 000 kr. blir schablonen 13 000 kr., och egenavgifterna skall då beräknas på 57 000 kr. Men en korrekt beräkning skulle innebära att avgiftsunderlaget bara skulle vara 55 500 kr. Det betyder att egenavgifterna kommer att beräknas på ett för stort underlag och därigenom bli 420 kr. för höga. Nu säger utskottet om schablonberäkningen: "I vissa fall är den till fördel och i andra fall till nackdel för egenföretagaren, men avvikelserna torde i flertalet fall bli relativt obetydliga." Det är fel. I alla inkomstlagen innebär den föreslagna schablonmetoden att egenföretagaren debiteras för höga avgifter. Hur pass mycket för höga de blir skall jag visa med en tablå på kammarens bildskärm.

Nettointäkt av rörelse eller jordbruk	Överuttag av avgifter genom schablonen	Kvarskatt i förhållande till schablonen
10 000 kr.	40 kr.	325 kr.
25 000 kr.	115 kr.	515 kr.
40 000 kr.	270 kr.	1 200 kr.
50 000 kr.	350 kr.	1 600 kr.
60 000 kr.	450 kr.	2 000 kr.
70 000 kr.	550 kr.	2 400 kr.
72 500 kr.	600 kr.	2 500 kr.
80 000 kr.	310 kr.	2 000 kr.
100 000 kr.	330 kr.	2 100 kr.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

Ändrade avdrags- regler för egenav- gifter

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenav-
gifter*

Av tablå framgår dels att vid inkomster som motsvarar de stora löntagargruppernas, alltså mellan 45 000 och 70 000 kr. per år, blir det slutliga avgiftsuttaget mellan 300 kr. och 600 kr. för stort. Detta vill vi från moderat håll inte acceptera. Skulle schablonerna behållas oförändrade också nästa år – trots höjda basbelopp och avgiftsuttag – skulle övertaget genom schablonberäkningen bli ännu avsevärt mycket högre.

Vi yrkar därför i reservationen 2 att regeringen i den aviserade propositionen i höst kommer med förslag som innebär att egenavgifterna skall beräknas med hänsyn till de verkliga avgifterna i stället för till de schablonmässigt beräknade. Ett accepterande av propositionens och utskottsmajoritetens förslag skulle annars innebära att statsmakterna till större eller mindre del tar tillbaka den lättnad i avgiftsuttaget som det har inneburit att egenföretagare befrias från arbetsgivaravgift på de första 18 000 kronorna. Jag har svårt att tro att mittenpartierna är beredda att acceptera detta utan hoppas att de – vid studium av denna tablå – skall ansluta sig till vår reservation 2, som jag alltså vill yrka bifall till.

Herr talman! Den föreslagna schablonen innebär alltid ett för litet avdrag i förhållande till de egenavgifter som slutligen kommer att debiteras. Detta innebär att den som baserar sina inbetalningar av egenavgifter på schablonavdraget alltså riskerar att senare krävas på återstående avgifter. Detta innebär i sin tur risk för såväl kvarskatt som kvarskatteavgift. Vi har därför yrkat att kvarskatteavgift inte skall tas ut på det belopp varmed de slutliga egenavgifterna kan överstiga schablonen.

Hur mycket de slutliga avgifterna överstiger schablonen framgår också av den tablå jag visar på TV-skärmen. I vanliga inkomstlägen blir kvarskatten mellan 1 500 och 2 500 kr. Även i de lägsta inkomstlägena – för en egenföretagare som bara har 10 000 kr. – skulle kvarskatten bli 325 kr. Vi moderater menar därför att också detta bör ses över i samband med den till hösten aviserade propositionen, och jag ber att få yrka bifall till reservationen 3.

Om en egenföretagare har två olika rörelser och den ena går med överskott, den andra med underskott, så får underskottet kvittas mot överskottet innan egenavgifterna beräknas. Motsvarande gäller jordbruksfas-tighet. Däremot får inte underskott av jordbruk kvittas mot överskott i rörelse eller tvärtom. Enligt vår uppfattning borde kvittning också ske i dessa fall innan man beräknar egenavgifterna. I annat fall kan mycket kraftig dubbelbeskattning uppstå. Vi menar därför i vår reservation nr 1 – som jag ber att få yrka bifall till – att också detta bör kunna rättas till i den proposition som aviseras till hösten.

Herr talman! Jag vill till sist ta upp ytterligare en fråga. Propositionens förslag innebär en avsevärd förbättring av egenföretagarnas situation. Det noterar vi med den allra största tillfredsställelse. Men vi vill ändå starkt stryka under att allt inte är gott och väl i och med detta. Marginaleffekterna blir ändå orimligt höga för egenföretagarna, vilket torde framgå av den tablå som jag nu visar på TV-skärmen. I kolumnerna anges dels vanliga marginals-katter för löntagare, dels vanliga marginals-katter med

Torsdagen den
3 juni 1976*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

tillägg av egenavgifternas nettoeffekt efter skatt. Marginaleffekten för en egenföretagare som har den utomordentligt låga inkomsten av 20 000 kr. blir ändå ungefär 50 %. Tablån visar också att marginaleffekten för en egenföretagare som har en genomsnittlig löneinkomst, alltså omkring 50 000 kr., blir 75 %. Har vederbörande bostadstillägg, tillkommer ytterligare 24 % i marginaleffekt i inkomstlägena över 54 000 kr. Detta innebär att trots den förbättring som Pomperipossapropositionen innebär kommer åtskilliga egenföretagare att drabbas av marginaleffekter på bortåt 100 % eller mer redan i år.

Denna effekt skulle naturligtvis än mer förstärkas om den i går framlagda propositionen – Haga III – skulle bifallas av riksdagen. Den innebär ju inga marginalskalettnader i vanliga inkomstlägen. Däremot innebär den en mycket kraftig ytterligare ökning av egenavgifterna.

Nu kan man naturligtvis mot denna tablå invända att de angivna marginalsatserna för löntagare i verkligheten är för låga, eftersom arbetsgivaren betalar arbetsgivaravgift för löntagaren och att denne – om man tar hänsyn till detta – i själva verket har lika hög marginalsatt som en egenföretagare. Det är naturligtvis alldeles riktigt. Det bekräftar vad vi många gånger har framhållit här i kammaren – att systemet med arbetsgivaravgifter döljer den verkliga beskattningen för löntagare. Detta gäller däremot icke för egenföretagare. Jag tror att det för de allra flesta måste framstå som orimligt att redan vid genomsnittliga inkomster bara få behålla 25 kr. av varje nyförvärvad hundralapp och – som jag nämnde – kanske inget alls för den som åtnjuter bostadstillägg. Detta, herr talman, är särskilt allvarligt för egenföretagarna med tanke på att i deras inkomst också kan ingå arbetsersättning för studerande barn, som hjälper till i rörelsen under kvällar och helger samt under jul- och påsklov, liksom arbetsersättning för medarbetande make, om dennes arbetsinsats understiger 600 timmar eller överstiger en tredjedel av nettointäkten av verksamheten.

Sammanlagt ökar de här förhållandena angelägenheten i de krav som moderata samlingspartiet för fram i andra sammanhang, nämligen kravet på lägre och arbetsvänligare marginalsatser, kravet på att taket för socialförsäkringsavgifterna på nytt skall sättas på, motståndet mot ytterligare höjning av arbetsgivaravgifterna och kravet på borttagande av tredjedelsregeln vid beskattning av familjeföretag samt sänkning av 600-timmarsgränsen för medarbetande make.

Det går inte längre att genom arbetsgivaravgifter eller motsvarande försöka trola bort tyngden i det totala skattetrycket. Trots Pomperipossapropositionen kvarstår Pomperipossaeffekter för stora och betydelsefulla grupper i vårt land. Enda lösningen, som vi ser det, måste vara att använda en del av de automatiskt stigande skatteinkomsterna till att dämpa det totala skattetrycket.

Med en förhoppning om att detta skall beaktas ber jag att än en gång få yrka bifall till de vid skatteutskottets betänkande fogade reservationerna.

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

I detta anförande instämde herrar Hovhammar (m) och Magnusson i Borås (m).

Herr JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 68 behandlas propositionen 178 angående ändrade avdragsregler för egenavgifter.

Detta är en fråga som diskuterats mycket under senare tid. De senaste årens höjningar av avgiftsuttaget såväl till ATP som till socialförsäkringar har medfört att orättvisan i nuvarande system mer och mer framstått som orimlig. Visserligen har det högre avgiftsunderlaget medfört en högre pensionsgrundande inkomst och en högre sjukersättning, men systemet är ändå orimligt.

Därtill har avdragsrätten inte kunnat utnyttjas förrän året efter taxeringen, och i tider med inflation av den omfattning som vi haft under de senaste åren har systemet blivit omöjligt att behålla. Särskilt framträdande har de negativa konsekvenserna varit för nystartande och vid företagsavvecklingar.

Vi ser mot denna bakgrund med tillfredsställelse att det i dag kan fattas beslut om en sådan omläggning att såväl avgifter och avdragsrätt som förmåner blir i det närmaste likformiga för anställda och egenföretagare. Därmed har jag inte gett avkall på min uppfattning att den som själv skall erlägga avgiften bör ha ett avgiftsfritt grundbelopp i botten. Vi skall inte diskutera det i dag – jag vill bara säga att det finns många starka skäl för ett sådant system, och jag återkommer till det vid ett annat tillfälle.

Riksdagen var ju, som framgår av utskottsbetänkandet, överens i princip redan i höstas när riksdagen behandlade bl. a. en centermotion om en sådan förändring som nu föreslås i propositionen. Vad som däremot inte var klarlagt då var hur övergångsbestämmelserna skulle utformas, men också där kan de i propositionen föreslagna reglerna accepteras.

Däremot har vid utskottsbehandlingen framkommit vissa punkter som är oklara. Så är förhållandet beträffande reglernas tillämpning för företagare där båda makarna arbetar i det gemensamma företaget. Det är på denna punkt angeläget att det klarläggs att den preliminära avgiften fördelas på båda makarna och att bestämmelserna får en sådan utformning att inget tvivelsmål behöver uppstå om hur reglerna skall tolkas och tillämpas. Utskottet har förutsatt att förslag kommer att framläggas i höst och att bestämmelserna kan tillämpas vid 1977 års taxering.

En annan fråga som berörs i utskottsbetänkandet och som också fru Troedsson berörde är frågan om kvarskatteavgift skall utgå på den del av den slutliga egenavgiften med vilken denna kan komma att överstiga det s. k. schablonavdraget.

Enligt min uppfattning bör man eftersträva att göra bestämmelserna så enkla som möjligt ur administrativ synpunkt men samtidigt rättvisa. Vi kan i dag av den lokala skattemyndigheten få den slutliga skatten uträknad. Man kan då också få veta hur stor egenavgiften blir. Jag för-

utsätter emellertid att det skall bli möjligt att få fram individuella beräkningar på egenavgiftens storlek. Det finns ju tabeller som ganska exakt visar hur hög skatt man skall betala i olika inkomstlägen. Jag förmodar att det skall bli ganska lätt att komplettera de bestämmelser som riksdagen om en stund kommer att anta med tabeller som utvisar arbetsgivaravgifternas storlek vid olika inkomstnivåer. Därmed skulle detta problem i stort sett vara löst.

Frågan är i dag i vad mån och på vilket sätt riksskatteverket och de lokala skattemyndigheterna är beredda att tillgodose kravet på mer noggranna beräkningar av den slutliga avgiftens storlek. Jag är inte i dag beredd att gå ifrån mitt ställningstagande i utskottet men kommer att följa frågan med största uppmärksamhet. Min målsättning är att åstadkomma så stor rättvisa som möjligt utan att det skall behövas alltför mycket rent administrativt arbete.

I utskottsbetänkandet berörs också frågan om avdragsrätt i rörelsen för egenföretagarnas grupplivs- och gruppsjukförsäkringsavgifter. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att en omläggning av avdragsrätten är angelägen, och förordar att förslag till ändrade regler föreläggs riksdagen i den proposition angående ytterligare ändringar i fråga om egenavgifterna, som aviserats till hösten. Som motionär i denna fråga vid flera tillfällen ser jag utskottets positiva uttalande med tillfredsställelse, och jag hoppas verkligen att denna fråga slutgiltigt skall kunna lösas så att de nya bestämmelserna kan tillämpas vid 1977 års taxering.

Fru Troedsson berörde med några ord egenföretagarnas situation. Jag kan inte annat än beklaga att inte fler röstade för den centerreservation som vi voterade om för inte så länge sedan och som innebar införandet av ett avgiftsfritt grundbelopp också i fråga om socialförsäkringsavgifterna. Om det kravet uppfyllts hade man också löst en betydande del av de problem som fru Troedsson tog upp. Tyvärr var centern ensam om att rösta för denna reservation.

Herr talman! Jag har nu något redogjort för motiveringen till centerns ställningstagande i denna fråga och yrkar härmed bifall till utskottets hemställan.

Fru TROEDSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Bara ett par små kommentarer. Herr Josefson menade att man skulle kunna utarbeta tabeller för avgifterna i olika inkomstlägen. Jag tror inte alls det skulle stöta på några svårigheter. Vi menar dock att man lika gärna kan utarbeta dessa tabeller på de verkliga avgifter som borde debiteras egenföretagaren. Då slipper man det här överuttaget av avgifter. Det är en önskan som jag tror att vi kan förena oss i.

Herr Josefson sade också, att om man införde ett system med ett avgiftsfritt grundbelopp för socialförsäkringsavgifterna så skulle man komma till rätta med en del av de problem som jag försökte belysa. Ja, man skulle komma till rätta med problemet att egenföretagarna ofta har en trängd ekonomi, men man skulle inte i något avseende komma

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

till rätta med de orimliga marginaleffekter som redan i år och än mer nästa år kommer att drabba egenföretagare i vanliga inkomstlägen. Det problemet kvarstår.

Herr MUNDEBO (fp):

Herr talman! Det är egentligen bara ett fel med det förslag till nya regler om avdrag vid inkomsttaxeringen för socialförsäkringsavgifter och allmän arbetsgivaravgift som riksdagen nu skall besluta om. Det är att förslaget borde ha kommit för ett halvår sedan! Problemet borde redan ha varit löst, ty partierna och intresseorganisationerna har ju många gånger sedan våren 1975 och i många sammanhang i den allmänna debatten framfört krav om ändrad skatte- och sociallagstiftning till följd av de nya regler för sociala avgifter som gäller fr. o. m. 1976. Skatteutskottet var dessutom enigt om att en omläggning av socialförsäkringssystemet var motiverad.

När förslaget nu är här, vill jag emellertid säga att jag tycker att det är bra. Det redovisar den lösning som är möjlig att nu åstadkomma. I motioner och inlägg har nämnts att också en del andra tekniska saker borde beaktas, men jag finner det naturligt att dessa behandlas längre fram då riksdagen får pröva hela frågan om avgiftsreglerna i socialförsäkringssystemet. Det är väl också en allmän uppfattning bland dem som berörs av frågan att propositionen medför en rimlig lösning av de aktuella och omdebatterade problemen med egenavgifterna.

I detta skede av riksdagsarbetet skall jag inte gå närmare in på hela frågan om skatter och avgifter, och jag skall inte heller kommentera den livliga debatt om avgiftsreglerna som har förts under de senaste månaderna. Jag vill emellertid klargöra ett par saker.

Socialförsäkringsavgifter och allmänna arbetsgivaravgifter har stigit kraftigt under senare år. De har under 1970-talet stigit från 13,9 % till 29,2 %. Detta har berott på flera saker. Bl. a. har socialförsäkringarna förbättrats, och den allmänna pensioneringen, sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen m. fl. har byggts ut. En rad nya samhällsaktiviteter, t. ex. arbetsmarknads- och vuxenutbildning, har också börjat finansieras på detta sätt. Avgifterna, framför allt den allmänna arbetsgivaravgiften, har slutligen höjts i samband med skatteomläggningarna, och de har tillfört statskassan erforderliga medel.

Vi har medverkat till dessa reformer, och vi har funnit dem betydelsefulla för människorna. Vi har också medverkat till finansieringen av dem. Vi har ansett det vara rimligt att höja avgifterna för att förbättra den sociala tryggheten. På några punkter har vi emellertid haft en annan mening. Vi har inte i alla avseenden delat regeringens bedömningar och beräkningar, men vi har i det stora hela funnit det nödvändigt att ta ut höga sociala avgifter för att klara ett fortsatt reformarbete.

Vi vill också realistiskt konstatera att betydande sociala avgifter blir nödvändiga även för de kommande åren. Vi vill – för att bara nämna några exempel – fortsätta att bygga ut den allmänna pensioneringen,

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

förbättra föräldraförsäkringen och barnomsorgen samt skapa en allmän arbetslöshetsförsäkring. Vi kan naturligtvis finansiera detta på olika sätt, men sociala avgifter är och bör vara en naturlig huvudväg.

Det är lätt och naturligtvis populärt att säga att avgifterna är för höga, att de måste minskas. Det är lätt att säga att man inte vill vara med om att höja avgifterna eftersom man inte har varit med om det ena eller andra beslutet. Men om vi vill ha ett fortsatt reformarbete, då får vi också finansiera det genom skatter eller avgifter.

Om vi alltså konstaterar att de sociala avgifterna också för framtiden kommer att vara höga, då blir det naturligtvis en angelägen uppgift att finna en vettig utformning av avgiftsreglerna, att finna ett system som ger tillräckligt med pengar men så få ogynnsamma effekter som möjligt. Det är därför betydelsefulla uppdrag som nu ligger i olika statliga utredningar, till en viss del i skatteutredningarna – jag tänker på den allmänna arbetsgivaravgiften – men till sin huvuddel i pensionskommittén alltså de olika sociala avgifterna. Då jag själv medverkar i detta utredningsarbete vill jag kort nämna två saker.

Det vore mycket värdefullt om man kunde samordna de nuvarande sociala avgifterna, det är ungefär ett tiotal, till en enda eller i varje fall till ett par avgifter. Det skulle förenkla administration, avgiftsberäkning, kontroll och annat.

Det vore också mycket värdefullt om man kunde differentiera avgifterna, såväl den allmänna arbetsgivaravgiften som de sociala avgifterna. Jag tänker i första hand på en differentiering som beaktar de små företagens situation. I debatten har sagts att det tidigare taket för beräkning av sociala avgifter borde vara kvar. Jag menar att det finns skäl, inte bara statsfinansiella utan också sociala, för att avgifterna även skall gälla de höga inkomsterna. Jag tror det skulle vara mer motiverat att lyfta bort en del av inkomsten i botten – som nu gäller för den allmänna arbetsgivaravgiften – än att lyfta bort inkomster i toppen. Det skulle också betyda mer för de allra flesta mindre företag.

Jag skall begränsa mina allmänna synpunkter till detta. Det förslag som nu lagts om att egenavgifterna i fortsättningen skall tas ut efter samma principer som arbetsgivaravgifter och att de skall dras som omkostnad i förvärvskällan är bra. Men det är ingen slutlig lösning. Det sägs också i propositionen att viktiga kompletteringar skall komma i höst, framför allt förslag rörande ändring av 80/85-procentsregeln fr. o. m. 1977 års taxering. Mera definitiva lösningar måste sedan komma efter förslag från pensionskommittén och skatteutredningarna. Ty också om avgifterna för framtiden kommer att vara höga och därmed kännbara för alla som skall betala dem – alltså i sista hand alla människor i det här landet – så kan vi säkerligen finna bättre former att ta ut avgifterna än vi nu har. Dagens beslut är ett steg på den vägen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Herr talman! Jag skall bara göra några korta kommentarer.

Propositionen 178 och de frågor som vi nu diskuterar har som här tidigare anförts väckt mycket stor uppmärksamhet i den allmänna debatten. Förslaget i propositionen innebär att egenföretagare och fria yrkesutövare när förslaget genomförs med verkan på innevarande års inkomster får i betydande grad lägre skatter och avgifter. Dessa kommer inte som hittills att tas ut på hela nettointkomsten utan bara på den del som återstår sedan avgifterna schablonmässigt har beräknats och dragits av från företagarens nettointkomst.

Avgifterna får dras direkt i rörelsen för inkomståret, vilket undanröjer olägenheten med den eftersläpning som nu uppstår. De mycket höga marginalskafter som har blivit följden av det hittills tillämpade systemet elimineras också i viss mån. Som exempel på hur hårt marginalskaften träffar en egenföretagare kan nämnas att redan vid en inkomst på 50 000 kr. beräknas för innevarande år skatt och avgifter ta 93 % av en inkomstökning. Vid 150 000 kr. i inkomst har med nu gällande skalor som används vid preliminärdeklarationerna uppkommit skatter och avgifter på det nu mycket kända talet 102 % av en merinkomst.

En beräkning av skatter och avgifter enligt det nya systemet visar att dessa för innevarande år sjunker med nära 4 000 kr. i normalfallet för en inkomst på 50 000 kr. och med nära 6 000 kr. för en inkomst på 75 000 kr.

Jag noterar med tillfredsställelse detta förslag, och dess detaljutformning i stort är godtagbar. Övriga härmed sammanhängande frågor som är oklara kan lösas i samband med den till hösten utlovade kompletteringspropositionen, som bl. a. skall ta upp vissa marginaleffekter.

Det har i den allmänna debatten sagts att de problem med avgift på avgift som blir lösta i denna omgång skulle vara att hänföra till den skatteuppgörelse som träffades våren 1975 mellan regeringen och mittenpartierna, den s. k. Haga II-uppgörelsen. Så är inte förhållandet. Systemet med avgift på avgift har funnits långt tidigare. Men så länge som både anställda och företagare själva erlade såväl sjuk- som folkpensionsavgifter och dessa var relativt låga, var problemet ringa. I och med att de anställda befriades från avgifterna och motsvarande statsinkomster togs ut via arbetsgivaravgifter hos företagen uppstod emellertid efter hand orättvisor för egenföretagarna. De jämförelser som gjorts mellan vad löntagare och företagare med samma inkomst har fått kvar efter skatt och avgifter har visat att egenföretagaren ofta har åtskilliga tusen kronor lägre inkomst kvar än löntagaren.

För varje år som avgifterna höjts har skillnaden ökat, och redan i juni i fjol fördes frågan på tal av bl. a. lantbrukarnas organisationer. Man skulle givetvis ha önskat att regeringen då hade tagit upp detta problem. Det hade varit bra bl. a. med hänsyn till de preliminärskattedeklarationer som görs i december eller omkring årsskiftet. Det fanns ju ett parallellt problem för de anställda med särskilda uppdragsinkomster.

och för att lösa den frågan framlades en proposition redan i oktober i fjol. Efter bl. a. center- och folkpartimotioner i anledning av propositionen i höstas hänsköts frågan om egenavgifterna till företagsskatteberedningen. Motionerna överlämnades först i februari i år. Det visade sig emellertid att man där inte var beredd att angripa problemet, i varje fall inte genast, och därför fick vi då inget förslag från beredningen. Det var den beryktade Pomperipossasagan och debatten omkring den, med uppvaktningar och annat från näringslivets organisationer, som gjorde att propositionen ändå kom fram så snart genom finansministerns försorg. Det vill jag uttala min tillfredsställelse över. Jag tycker också att det är ett bra exempel på att man inte alltid bör hänskjuta alla detaljfrågor till stora utredningar, för då kan det ta längre tid än vad som är skäligt.

I den tidigare debatten har fru Troedsson sagt något om att taket på den inkomst varpå man beräknar socialförsäkringsavgifterna skulle lyftas tillbaka. Jag vill då för centerns del säga att jag tror inte detta är möjligt. Det beräknas att det kostade drygt 1 miljard i fjol, när taket lyftes bort, och man skulle då alltså vara tvungen att skaffa fram statsinkomster i motsvarande mån. Detta skulle i sin tur innebära ökade avgifter för egenföretagarna, inte minst för de mindre företagen.

Däremot tror jag att man kanske måste gå vidare och förbättra situationen för de allra minsta företagen genom ett större avdrag i botten, som de båda talarna före mig, herr Josefson och herr Mundebo, också framhållit. Jag har inte heller mycket att erinra mot den allmänna uppfattning som herr Mundebo redovisade rörande avgifternas nödvändighet, om vi skall kunna fortsätta med reformarbetet.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Jag skall inte gå in på herr Olssons historieskrivning. Helt korrekt var den knappast, men det kanske inte spelar någon roll.

Inte heller är de beskrivningar korrekta som gjorts av nuläget och av det läge som kommer att uppstå sedan förslaget genomförts. Man menar nämligen att egenavgifterna är skatt och räknar in dem i skatteprogressionen. Det är inte en korrekt redovisning. Arbetsgivaravgiften och socialförsäkringsavgifterna är produktionsfaktorsskatter, som man får göra avdrag för i sin löpande produktion. Det innebär att de inte kan vara skatter på egenföretagare. Man kan alltså icke göra som fru Troedsson när hon lagt denna skatt till egenföretagarens egna skatt då hon räknat fram marginaleffekterna.

Arbetsgivaravgiften och socialförsäkringsavgifterna är inga direkta skatter. De är avgifter i produktionen precis som t. ex. energiskatten. Har man anställda är avgiften för dem en produktionsfaktorsskatt, och den lägger man inte gärna till den egna skatten. Visserligen har man i nuläget en eftersläpning på ett år som gör att man får en marginaleffekt, men man får avdrag för den vad det lider. I nuläget är detta därför egentligen en likviditetsfråga. Men när propositionen nu blir genomförd är det inte ens det.

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

Det är klart att propositionen löser ett problem -- det kan vi utan vidare vara överens om. I propositionen föreslås att avgifterna skall få dras av på rörelsebilagan. Det är naturligtvis mycket bättre än att ha ett allmänt avdrag som släpar efter.

Men propositionen och utskottsbetänkandet visar hur svårt det är att genomföra ett enkelt system med avdrag på rörelsebilagan när ingen vet hur stort avdraget egentligen skall vara. Det är detta som hela tiden varit problemet. Därför har man tvingats ta fram ett schablonsystem som nu föreslås i propositionen. Om man har tagit ut för litet, får detta sedan rättas till.

Motionärerna och reservanterna har krävt ett slutgiltigt avdrag på en gång, men de har ändå inte vågat sig på att framlägga ett förslag till lagtext för att lösa detta problem, utan det begär man att regeringen skall göra. Annars är ju reservanterna inte så förfärligt rädda att föreslå lagtexter!

Fru Troedsson har här mycket starkt kritiserat schablonsystemet. Hon menar att avdraget blir till egenföretagarens nackdel jämfört med exempelvis löntagaren -- det har sagts tidigare och det har också framförts i motioner. Jag tycker att det är korrekt att göra en jämförelse med löntagaren. Det är det enda riktiga. Den som är arbetsgivare med anställda skall ha samma belastning som den som är egenföretagare.

I den motion som fru Troedsson varit med om att väcka har man på förlustsidan tagit upp att avgiften blir 261 kr. större, om man har en bruttolön på 50 000 kr., och 371 kr. större, om man har en bruttolön på 150 000 kr. Detta är en nackdel. Men det finns för egenföretagaren i dag också en plussida, som fru Troedsson aldrig någonsin talat om. Och denna plussida är relativt större än minussidan.

När det gäller arbetsgivaravgifterna är 18 000 i botten fritt -- det innebär 720 kr. Redan det tar bort den nackdel fru Troedsson talade om. Därutöver finns det en hel del andra avgifter som arbetsgivaren erlägger för sina anställda, men som egenföretagaren icke behöver erlägga. I det fall fru Troedsson relaterar uppgår de till 1 033 kr. Jag har inte kontrollerat det, men siffran är säkert korrekt.

För den anställda betalar alltså arbetsgivaren en hel serie av småavgifter som egenföretagaren icke betalar. Nästa år ökar dessa med 1 %. Det beslutet har visserligen inte tillkommit genom regeringens försorg, men det finns i alla fall ett beslut i dag om att egenföretagarna icke skall hjälpa till att finansiera barnomsorgen. Det är endast de som har anställda som skall betala den. För 50 000-kronorsinkomsttagaren blir det ytterligare 500 kr. Barnomsorgen betalas alltså av arbetsgivare som har anställda men inte av dem som har egenavgifter.

Jag kan fortsätta uppräknningen. Uppskov kan t. ex. beviljas med betalning av en del av skatterna därför att vi i dag har en företagsbeskattning som medger så stora av- och nedskrivningar på lager, inventarier och maskiner att man inte behöver plocka fram sin reella inkomst. Egenföretagaren kan alltså på det sättet få fram en avgift som är betydligt

Torsdagen den
3 juni 1976*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

lägre än den som har anställd arbetskraft. Den senare måste ändå betala avgift på de löner som betalas ut. Egenföretagare – inte den egenföretagare som saknar lager, inventarier och sådant men alla andra egenföretagare – kan hålla sin inkomst nere och därmed också få lägre avgifter. Man kan på det sättet få uppskov nästan ett helt liv med att betala de här avgifterna. Det finns alltså en hel del på plussidan som väger betydligt tyngre i vågskålen än de nackdelar som fru Troedsson tog upp.

Det finns också förmåner förknippade med de stora avgifterna. Jag återoppar återigen moderaternas partimotion. Av de 3 800 kr. som det där står att egenföretagaren får betala mer än den anställdes arbetsgivare motsvaras inte mindre än 3 438 kr. av ökade förmåner. Det kan t. ex. göra 5 000 kr. i ökad ATP, man får en högre sjukersättning. Det är sådant man får betala för. Man fick alltså enligt det gamla systemet betala för höga avgifter, det skall vi vara på det klara med, men man fick också motsvarande förmåner som nu försvinner.

År 1960 gjorde vi ett försök att hålla lägre avgifter för ATP för egenföretagaren genom att låta bara två tredjedelar av inkomsten bli pensionsgrundande. Det var ett förfärligt liv i riksdagen innan det undantaget kom bort. Nu vill man ha minskade förmåner och lägre avgifter. Men jag är inte säker på att man tänker på att det innebär att egenföretagaren får lägre sjukpenning och lägre ATP. Det motsvarar nästan hela summan i inkomstlägena på ungefär 60 000 kr.

Dagens system är alltså inte så dåligt som man har velat göra gällande efter Pomperipossasagan. Den var en saga. Känner fru Troedsson till någon som har drabbats på det sätt som Pomperipossasagan berättar, så tala om det för mig! Jag har aldrig träffat någon. Det var alltså en konstruktion som är möjlig att åstadkomma i teorin, men det fordras att så förfärligt många förutsättningar föreligger. I de vanliga inkomstlägena, som fru Troedsson har talat om, de som understiger 7,5 basbelopp, motsvaras nästan hela den för höga avgiften av högre förmåner.

I en reservation menar man – och det låter ju bestickande – att den som har betalat in egenavgifter precis enligt den schablon som myndigheterna har fastställt inte skall påföras en straffavgift om det sedan visar sig att det inbetalade beloppet är för litet. Samma skäl kan då anföras av alla dem som har påförts B-skatt. De kanske får för hög inkomst i förhållande till B-skatten och sålunda får en kvarsfatt. När man granskar denna fråga närmare finner man emellertid att det helt enkelt inte går att säga vad som är straffavgift på den schablonmässigt beräknade socialförsäkringsavgiften eller vad som är straffavgift på den vanliga skatten. Här är det en klumpsumma, och ingen vet egentligen vad som är vad. Den som gör en fyllnadsinbetalning kan inte säga att "detta är för mina inkomster och detta är för socialförsäkringsavgiften" – det är en enda klump. Därför går det helt enkelt inte att ha det på annat sätt än så här. Skall man försöka räkna ut sin skatt och sin avgift – om man nu kan det – så kan man göra en fyllnadsinbetalning så att man slipper avgiften.

Pensionskommittén arbetar med avgiftsreglerna i fråga om kvittning mellan olika inkomstkällor och ett förslag väntas det här året. Utskottet är således inte berett att ta ställning till om man skall få kvitta mellan olika inkomstkällor eller inte. Helt invändningsfritt är naturligtvis inte det resonemanget heller. Det får ju inte de göra som betalar in arbetsgivar- och socialavgifter för sina anställda. De får betala in dessa avgifter oberoende av hur deras företag går. Så helt utan invändningar är inte detta heller. Det kan vara så att någon med goda inkomster i en rörelse försöker skaffa sig ett jordbruk som går med stor förlust för att icke behöva betala någon egenavgift på den rörelse som går bra. Men utskottet har som sagt inte velat ta ställning till detta i dag, utan man förutsätter att pensionskommittén kommer med förslag, och då är utskottet berett att ta närmare ställning till frågan.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru TROEDSSON (m):

Herr talman! Jag kan instämma i mycket av vad herr Wärnberg sade. Utan tvivel har systemet med avgifter på avgifter i viss utsträckning inneburit motsvarande högre socialförmåner. Det är vi helt överens om. Men nu gällde det ändå att åstadkomma likställdhet så långt möjligt är. Vad jag vänder mig mot är att man, när man försöker nå det målet, säger att det kanske inte gör så mycket om det inte blir exakt lika för egenföretagarna som för andra eftersom egenföretagarna i viss utsträckning har fördelar som andra arbetsgivare inte har. Jag menar att det i så fall öppet skall diskuteras här i kammaren och inte komma fram bakvägen.

Sedan vill jag bara helt kort ta upp frågan om margineffekterna. Ingen skulle ha varit gladare än jag om herr Wärnberg hade haft rätt och jag fel. Men den tablå över margineffekterna, som jag visade på TV-skärmen, gällde margineffekter vid höjning av intäkten i rörelsen. Jag har sedan räknat med att egenavgifterna numera i princip skulle vara avdragsgilla. Då får man ändå de här margineffekterna. Det innebär för nästa år att en egenföretagare som då har en inkomst på 50 000 – alltså en inkomst som ligger under genomsnittlig löneinkomst – kommer att få en margineffekt på 100 % eller däröver om regeringens nyss framlagda proposition går igenom. Detta under förutsättning att han har bostadsbidrag. Det är här jag menar att vi alla måste stanna upp och besinna vårt ansvar. Vi kan inte gå vidare med ständigt stigande arbetsgivaravgifter och ständigt höjda marginalsatser i de vanliga inkomstlägena. Det är ju minst av allt ägnat att stimulera fram den ökade investeringslust, som vi tidigare i dag var helt överens om här i kammaren.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Det var enligt mitt sätt att se helt omöjligt att räkna in en produktionsfaktorsskatt som skatt på den enskilda människan. En produktionsfaktorsskatt som liksom energiskatten och annat är avdrags-

gill kan inte få läggas på progressionen. Om sedan fru Troedsson räknar in olika sorters socialbidrag är en annan sak.

Beträffande den fråga vi nu talar om anser jag det vara fel att säga – nu när vi har avdragsrätt samma år – att det blir en effekt som slår med 20 % högre skatt jämfört med en vanlig löntagare med samma inkomst, vilket tablån visade. Det bestrider jag.

Fru TROEDSSON (m):

Herr talman! Men, herr Wärnberg, energiskatten är ändå inte proportionell i förhållande till inkomsten. Om en egenföretagare som har en taxerad inkomst på 50 000 ökar intäkten med 5 000 kr. och det betyder att hela den ökningen går bort i skatter, avgifter netto och minskade bostadstillägg, då är det väl ändå något som påtagligen drabbar honom och som måste påverka hans önskan att utvidga sin verksamhet eller lägga på några kol extra.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! I den mån som avgiften beror på den ökade inkomsten är den avdragsgill, och då kan den på inget sätt på sikt bidra till att öka progressionseffekten.

Överläggningen var härmed slutad.

Herr TALMANNEN: Propositioner ställs först särskilt beträffande de frågor som behandlas i de till betänkandet fogade reservationerna. Därefter företas utskottets hemställan i övrigt till avgörande i ett sammanhang.

Underlaget för beräkning av egenavgifter

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Troedsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 68 såvitt avser underlaget för beräkning av egenavgifter röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Troedsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

Torsdagen den
3 juni 1976

*Ändrade avdrags-
regler för egenavgif-
ter*

ning gav följande resultat:

Ja - 252
Nej - 44
Avstår - 2

Beräkning av de slutliga egenavgifterna

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Troedsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 68 såvitt avser beräkning av de slutliga egenavgifterna röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Troedsson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 250
Nej - 44
Avstår - 2

Kvarskatteavgift

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Troedsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 68 såvitt avser kvarskatteavgift röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Troedsson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 249
Nej - 46
Avstår - 3

§ 4 Utredning rörande förmögenhetsfördelningen

Utredning rörande förmögenhetsför- delningen

Föredrogs finansutskottets betänkande 1975/76:41 med anledning av motioner om statsbudgetens fördelningspolitiska effekter samt om utredning rörande förmögenhetsfördelningen.

I detta betänkande behandlades motionerna

1975/76:691 av herrar Gadd (s) och Hellström (s), vari hemställts att riksdagen som sin mening gav till känna att den årligen – och då lämpligen i anslutning till att budgetpropositionen framlades – borde få sig förelagt ett material som gav möjlighet till en bred redovisning och analys av budgetens fördelningspolitiska effekter, samt

1975/76:927 av herr Bergqvist (s), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde en samlad utredning om förmögenhetsfördelningen i syfte att åstadkomma en jämnare fördelning.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:691 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande redovisning och analys av budgetens fördelningspolitiska effekter,
2. att motionen 1975/76:927 inte föranledde någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr Hermansson (vpk) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:927 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanten anfört beträffande behovet av en fortlöpande och regelbunden redovisning av förmögenhetsfördelningen.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Den i motionen 927 av herr Bergqvist begärda samlade utredningen om förmögenhetsfördelningen i syfte att åstadkomma en jämnare fördelning är rimlig. Visserligen åberopar finansutskottet att nytt material kan väntas under den närmaste tiden, men detta kan knappast ersätta behovet av en fortlöpande och regelbunden redovisning av förmögenhetsfördelningen.

Förmögenhetsfördelningen återspeglar bristande jämlikhet i det svenska samhället. Från vänsterpartiet kommunisterna har vi i bl. a. motion till årets riksdag påvisat hur förmögenhetsskatten minskat i betydelse samtidigt som indirekta skatter och kommunalskatter, vilka drabbar låginkomsttagare, stigit.

Det är befogat med en samlad utredning av det slag som förordas

Torsdagen den
3 juni 1976

*Utredning rörande
förmögenhetsför-
delningen*

i motionen 927. Finansutskottet har åberopat en pågående utredning som skäl för att avstyrka motionen. Vi kan inte finna att denna utredning fyller den uppgift som skisseras i motionen.

Till finansutskottets betänkande nr 41 har därför herr Hermansson fogat en reservation, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr BERGQVIST (s):

Herr talman! Ingen kan i dag säga hur stora förmögenhetstillgångar vi har i vårt land. Ingen vet säkert ens på 100 eller 200 miljarder kronor när.

Att vi inte har någon totalsiffra över Sveriges nationalförmögenhet är i och för sig tråkigt. Men det djupt allvarliga är att det inte heller finns en klar bild av hur förmögenheterna fördelar sig, att vi inte kan följa hur förmögenhetsfördelningen utvecklar sig från tid till annan.

Ätminstone när det gäller de personliga förmögenheterna borde det vara självklart att man fortlöpande kan få besked om vad som händer med fördelningen.

Visst har vi en officiell förmögenhetsstatistik, men går vi bakom kulisserna ser vi att den inte duger som information om den faktiska förmögenhetsfördelningen. Det är en ren taxeringsstatistik. Enligt konjunkturinstitutets sparundersökning från 1958 är det bara en tredjedel av hushållens samlade förmögenhet som redovisas där. Det var också vad låginkomstutredningen räknade med 1966.

Utskottet talar om Roland Spånts studier över förmögenhetsfördelningen vid årsskiftet 1969-1970. Där hävdas att det är mindre än en femtedel av hushållens verkliga förmögenhetssumma som kommer fram i skattestatistiken. Författaren menar t. o. m. att det kan vara så litet som en tiondel som går in i den officiella statistiken.

Det är alltså inte så enkelt att man bara säger: Nu skall vi till den 1 juli 1977 göra en studie över hur förmögenhetsfördelningen var ett visst år. Det statistiska grundmaterialet saknas nämligen till stora delar. Man måste starta ett mödosamt och omfattande arbete med att få in tillförlitliga primäruppgifter och göra dem jämförbara.

Enligt utskottet kommer utredningen om löntagarna och kapitaltillväxten att göra en uppdatering av Roland Spånts studie. Det är bra, för den studien går längre än den officiella statistiken. Men Roland Spånt säger själv om sin egen studie:

”Även om vi accepterar dessa i flera avseenden osäkra beräkningar fångar vi med denna metod inte in mer än 30 procent av den totala privatägda förmögenhetsmassan. Den totala förmögenhetsfördelningen kan därför starkt skilja sig från den som gäller för den tredjedel av denna som är någorlunda känd.”

Och han tillägger att det finns flera faktorer som talar för att de ”okända” förmögenhetstillgångarna har en fördelning som är starkt olik de ”kända” tillgångarnas fördelning.

Jag konstaterar två saker: För det första finns det mycket allvarliga

brister i statistiken om förmögenhetsfördelningen. För det andra kommer de nu planerade eller pågående studierna inte på ett avgörande sätt att ändra på det.

Reservationen innebär ett bifall till motionen. Jag vill inte bestrida att utskottet behandlar min motion med viss förståelse. Det verkar t. o. m. som om man vill avrätta den med någon medkänsla. Jag tycker givetvis att det är bra att utskottet understryker att en periodiskt återkommande uppföljning av den Spånska studien är av värde.

Nu blir det tydligen votering mellan utskottets positiva skrivning och ett rent bifallsyrkande. Eftersom jag menar allvar med motionen är det självklart att jag inte går på avslagslinjen, även om utskottet sänder några vackra ord till begravningen. Jag kommer därför att rösta för reservationen.

Herr ÅSLING (c):

Herr talman! Det krav på ytterligare analys och utredning av inkomst- och förmögenhetsfördelningen i samhället som motionärerna framfört kommer enligt den bedömning som utskottsmajoriteten gjort att tillgodoses genom det arbete som pågår eller är planerat i utredningar och i analysverksamhet. Jag har därför inte samma pessimistiska bild av vad som kommer att hända på detta område som den som en av motionärerna nyss gav uttryck för från denna talarstol. Uppenbarligen är det så att det basmaterial som skall bli föremål för den fortlöpande analysen och utredningen också håller på att kompletteras och utvidgas. Det bör finnas goda förutsättningar att med det basmaterialet åstadkomma den analys av den här frågan som motionärerna efterlyst. Därför är det enligt utskottets mening inte någon anledning att nu ta initiativ till någon ytterligare insamling av material som skulle kunna bevisa denna problematik.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i finansutskottets betänkande nr 41.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Berndtson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 41 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Hermansson.

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

*Utredning rörande
förmögenhetsför-
delningen*

Torsdagen den
3 juni 1976

Vidgade tullpreferenser för u-länder

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Berndtson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 265
Nej – 23
Avstår – 7

§ 5 Föredrogs

Finansutskottets betänkanden

1975/76:43 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster

1975/76:44 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser avskrivningar av nya kapitalinvesteringar

1975/76:45 med anledning av i propositionerna 1975/76:100 och 1975/76:150 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1976/77 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar

1975/76:46 med anledning av i propositionerna 1975/76:100 och 1975/76:150 framlagt förslag om anslag till oförutsedda utgifter för budgetåret 1976/77

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 6 Vidgade tullpreferenser för u-länder

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1975/76:66 med anledning av motion om vidgade tullpreferenser för u-länder.

I detta betänkande behandlades motionen 1975/76:2056 av herr Ahlmark m. fl. (fp), vari hemställdes

att riksdagen begärde förslag från regeringen om ytterligare vidgning av det tullfria varuområdet inom ramen för det svenska systemet med tullpreferenser för u-länderna.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2056.

Reservation hade avgivits av herr Mundebo (fp) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2056 begärde förslag från regeringen om ytterligare vidgning av det tullfria området inom ramen för det svenska systemet med tullpreferenser för u-länderna.

Torsdagen den
3 juni 1976

Vidgade tullpreferenser för u-länder

Herr MUNDEBO (fp):

Herr talman! Bara några få ord. Detta ärende handlar ju om hur stort det tullfria området i vår handel bör vara, hur omfattande tullpreferenser systemet för u-landsvaror bör ha och hur det systemet bör tillämpas. Grundtanken bakom 1971 års beslut var ju att tullfri u-landsimport som ledde till marknadsstörningar skulle mötas med lämpliga motåtgärder. Den tanken har jag stor förståelse för. Samtidigt finns det också starka skäl för att vidga tullfriheten för u-länderna.

Jag vill påminna om att vid UNCTAD-konferensen nyligen framhöll u-länderna mycket bestämt betydelsen av att de skulle få vidgat tillträde till i-ländernas marknader. Det finns också undersökningar inom Världsbanken som visar att en breddning av u-ländernas produktion och handel är nödvändig, om de länderna skall få någon förbättring av sin ekonomi. Det svenska tullpreferenssystemet omfattar inte många varor i fråga om vilka u-länderna är och kan bli särskilt konkurrenskraftiga. Därför anser vi att Sverige bör ytterligare vidga det tullfria området.

Vi anser också att regeringen bör iakttä en mera restriktiv praxis beträffande de kvantitativa begränsningarna för import från u-länderna. Det är tänkbart att en sådan vidgning kan medföra problem, men jag tror att de blir mycket begränsade och att de kan mötas med de resurser vi har inom vår sysselsättnings- och regionalpolitik. Den slutliga effekten av en vidgning skulle då bli en handelspolitik som är mera i linje med våra ambitioner rörande internationell solidaritet och utveckling.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen vid betänkandet.

I detta anförande instämde herr Sven Gustafson i Göteborg (fp).

Herr CARLSTEIN (s):

Herr talman! Den fråga vi här behandlar, vidgade tullpreferenser för u-länder, berör i hög grad tekoindustrin. En kraftigt bidragande orsak till tekobranschens problem är utan tvivel den kraftigt ökande importen från främst lågprisländer.

Skatteutskottet har i det nu föreliggande betänkandet haft att behandla en motion från folkpartiet, där det begärs ett förslag från regeringen om ytterligare lättnader för u-ländernas försäljning produkter på den svenska marknaden. Det är främst tullavgifter och kvantitativa begränsningar gentemot u-ländernas tekovaror som motionärerna har haft i åtanke. Men det är även skyddet för jordbruksprodukter som man anser bör prövas med hänsyn till u-ländernas intressen.

Det ligger nära för mig att se på importen av tekoprodukter, eftersom jag representerar en valkrets som verkligen får känna av svårigheterna för tekobranschen. Importen har från 1970 till 1975 ökat med i genomsnitt 11 % per år eller totalt med nära 70 %. År 1975 var ökningen störst för kläder – 18,3 %. I slutet av 1975 beräknades importen av beklädnadsvaror svara för 79 % av försäljningen i Sverige. Vårt land tar dessutom på sig en mycket stor andel av lågprisimporten från länder som

Torsdagen den
3 juni 1976

Vidgade tullpreferenser för u-länder

Syd Korea, Hongkong och Indien – en mycket större andel än andra industriländer. Den svenska importen från lågprisländerna representerade 1975 ett värde av 32 dollar per invånare. Motsvarande siffra för Västtyskland var 22 dollar, för USA 12,5 dollar och för en industrination som Frankrike 5 dollar per invånare.

Jag kan vara överens med herr Mundebo om att vi skall verka för ett fritt varuutbyte mellan olika länder. Och jag är väl medveten om att det för Sveriges del är angeläget att vi kan exportera svensktillverkade varor på världsmarknaden. Vårt välstånd bygger i stor utsträckning på att så kan ske. Men vi har hävdad – och det har vi också fått viss förståelse för i de exporterande länderna – att vi inte kan acceptera omfattande marknadsstörningar för exempelvis den svenska tekoindustrin genom en helt ohämmad import.

Av beredskapsskäl anser vi att vi även framgent skall bestå oss med en egen tillverkning av beklädnadsvaror. Och i dag utgör lågprisimporten en utomordentligt besvärande konkurrensfaktor som givetvis skulle ytterligare förstärkas om riksdagen följde folkpartiets linje. Därmed skulle det också uppstå en rad problem för de många små och medelstora företag som man så gärna i tid och otid säger sig slå vakt om.

Vi ligger i dag långt före övriga industriländer när det gäller importen från lågprisländerna. På sikt borde man – och det skulle också gälla u-länderna på ett helt annat sätt – söka få övriga industriländer att acceptera en lågprisimport som motsvarar den nivå som vårt lands har.

När jag har studerat de här aktstyckena har jag iakttagit den oenighet som råder inom det borgerliga blocket när det gäller inställningen till tekoimporten. Speciellt för de anställda inom tekobranschen kan det vara intressant att veta att mittenpartiprogrammet verkligen inte ger några anvisningar på den här punkten. Samtidigt som folkpartiet nu motionerar om lättnader kommer vi i ett senare ärende att få ta ställning till motioner från centerpartiet som önskar åtgärder för att komma till rätta med den ökande importen – två helt motstridiga uppfattningar från folkpartiet och centerpartiet.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda hemställer jag om bifall till skatteutskottets hemställan.

I detta anförande instämde fru Hörnlund (s) och fru Normark (s).

Herr MUNDEBO (fp):

Herr talman! Bara några ord som tillägg.

Så enormt betydelsefulla är ju inte de vidgningar det här gäller. Det är inte fråga om en ohämmad import, det är inte fråga om omfattande marknadsstörningar. Det kan vara fråga om måttfulla ökningar av importen, och det kan möjligen bli fråga om begränsade marknadsstörningar som vi i så fall kan möta med sysselsättnings- och regionalpolitik.

Herr CARLSTEIN (s):

Herr talman! Det är tydligt att herr Mundebo inte har satt sig in i tekobranschens problem i dag. Redan den import som vi i dag tar emot från lågprisländerna medför omfattande störningar för den bygd som jag representerar.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Mundebo, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 7 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle

dels konstitutionsutskottets betänkanden nr 56 och 57 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden,

dels finansutskottets betänkanden nr 47 och 48, som denna dag bordlagts första gången, uppföras närmast efter två gånger bordlagda ärenden.

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 00.17.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 148

Torsdagen den
3 juni 1976

Vidgade tullpreferenser för u-länder